

PROGRAMMA
VORBEREITUNG
EUROPÄISCHER POLITIKER
PARTY

programma voor europa

EUROPEAN LIBERALS AND DEMOCRATS
LIBERAUX DEMOCRATES EUROPEENS
EUROPÄISCHE LIBERALE DEMOKRATEN
EUROPESE LIBERAAL-DEMOCRATEN
EUROPÆISKE LIBERALE OG DEMOKRATER
LIBERALI E DEMOCRATICI EUROPEI

PROGRAMMA VOOR EUROPA

De leden van de Federatie van Liberale en Democratische Partijen in de Europese Gemeenschap zijn :

België

Partij voor Vrijheid en Vooruitgang
Parti des Réformes et de la Liberté de Wallonie
Parti Libéral Bruxellois

Denemarken

Venstre, Danmarks liberale Parti

Duitsland

Freie Demokratische Partei

Frankrijk

Parti Républicain
Parti Radical Socialiste
Mouvement des Radicaux de Gauche

Italië

Partito Repubblicano Italiano
Partito Liberale Italiano

Luxemburg

Parti Démocratique

Nederland

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Verenigd Koninkrijk

Liberal Party

INHOUD

	Blz.
Grondbeginselen	9
A. Naar een democratisch Europa	
I. Mensen- en burger-rechten	15
II. De europese instellingen	17
B. Naar een liberale maatschappij	
III. Sociaal beleid	23
IV. Cultureel beleid	25
V. Milieubeleid	26
VI. Regionaal beleid	28
C. Naar een liberale economie	
VII. Beginselen van het economisch beleid	33
VIII. Economische en Monetaire Unie	35
IX. Energiebeleid	37
X. Kleine en middelgrote ondernemingen	40
XI. Vervoersbeleid	41
XII. Landbouwbeleid	41
D. Europa en de wereld	
XIII. Buitenlands beleid en defensiebeleid	47
XIV. Beleid inzake samenwerking en ontwikkeling	49
Conclusie	55

GRONDBEGINSELEN

GRONDBEGINSELEN

Ieder staatkundig stelsel is uiteindelijk gebaseerd op een bepaalde visie op de mens, zowel als persoon en als lid van de samenleving. Wij, Europese liberalen en democraten, willen geen twijfel laten bestaan over onze zienswijze daaromtrent : wij geloven in de fundamentele betekenis en waardigheid van de individuele mens die wij zien als een verantwoordelijk en mondig burger, die anderen niet onderdrukt of uitbuit noch aan hen onderhorig is, maar volwaardig lid is van een maatschappij gegrondvest op recht en rede, op menselijke solidariteit en respect voor anderen. Wij zijn van oordeel dat de mens een integrerend bestanddeel van zijn omgeving is en derhalve de verantwoordelijkheid ervoor draagt. Vrijheid van mening en van meningsuiting, tezamen met eerbiediging van de overtuiging van anderen, brengen een permanent en kritisch toetsingsproces op gang door middel waarvan traditionele zienswijzen en gedragspatronen aan de behoeften van een veranderende wereld worden aangepast. Aldus kan een waarlijk beschaafde samenleving haar interne geschillen vreedzaam oplossen. Wij zien verscheidenheid als een bron van kracht en zijn daarom voorstanders van een pluralistische maatschappij. De enige houding die wij niet kunnen verdragen is onverdraagzaamheid.

Onderdrukking, bevoorrechtiging en uitbuiting kenmerken lange periodes van de verre en recente geschiedenis van Europa. Sommige vormen van tirannie zijn verdwenen, om plaats te maken voor andere. Daarom is het liberalisme nooit ouderwets, maar integendeel een immer modern ideaal : evenals in het verleden blijven liberalen en democraten zich verzetten tegen te grote concentratie van politieke of economische macht, of deze zich nu in handen van absolute monarchen dan wel in die van grootgrondbezitters, monopoliehouders of vakverenigingen bevindt. Wij vertegenwoordigen geen bepaalde belangengroep, maar trachten het algemeen welzijn te dienen. Wij hebben oog voor de noden van alle leden van de maatschappij, vooral voor die van de minder bedeelden, en voor de bescherming van de rechtmatige belangen en vrijheden van allen, individueel en collectief, ongeacht ras, godsdienst, sociale oorsprong of geslacht. In een liberale maatschappij dienen vrouwen zowel in feite als in rechte de gelijkheid te verwerven waarop zij aanspraak kunnen maken, hetgeen zal leiden tot een nieuwe taakverdeling tussen man en vrouw en een gemeenschappelijk dragen van verantwoordelijkheid door gelijkwaardige partners.

Het liberalisme is in de eerste plaats een politieke benadering. Politieke en sociale instellingen of economische stelsels zien wij niet als een doel op zichzelf, maar als instrumenten ter verzekering van vrijheid en gelijke kansen voor de ontplooiing van de individuele mens en van de maatschappij waarin hij leeft. Wij verwerpen utopische dogma's en perfectionistische ideologieën; pogingen om deze in de praktijk om te zetten hebben altijd gevoerd tot dictatuur en ellende. Wij bestrijden de collectivistische en

marxistische leerstellingen die onvermijdelijk tot een nieuwsoortige autoritaire en elitaire maatschappijvorm moeten leiden. Maar anderzijds zijn wij ook niet, zoals de conservatieven, gebonden aan de traditionele vormen van ons economische, sociale of politieke leven; liberalen zijn voorstanders van vernieuwing. Wij proberen het goede in onze maatschappij te behouden en te ontwikkelen en tegelijkertijd gebruik te maken van de diep ingrijpende veranderingen die het wereldbeeld thans vertoont om de maatschappijvorm naderbij te brengen die ons, liberalen en democraten voor ogen staat.

Wij leven temidden van talloze veranderingen. De bevolkingsaanwas, de begrensdheid van energiebronnen en andere grondstoffen, de explosieve expansie der technologie zowel op militair als op andere gebieden, alsmede de voortdurende toeneming van economische en sociale programmering dragen nieuwe gevaren in zich voor de vrijheid en de creatieve mens. Maar deze veranderingen scheppen ook nieuwe kansen voor een voller en gelukkiger leven. Hiertoe is een doelmatige aanwending van de liberale en democratische denkbeelden van essentieel belang, zodat een juist evenwicht tot stand wordt gebracht tussen gezag en vrijheid, tussen centraal toezicht en decentralisatie, en tussen nationale en internationale verantwoordelijkheden.

De Europese dimensie

Een van de meest ingrijpende veranderingen betreft de positie van de nationale staat in Europa. Twee wereldoorlogen — die tevens Europese burgeroorlogen waren — maakten Europa van het voornaamste centrum van politiek-economische besluitvorming en van wetenschap en cultuur in de wereld tot een omstreden en verdeeld gebied, dat veel van zijn vroegere invloed had verloren. Voor de individuele naties van West-Europa lag de toekomst duidelijk in een gezamenlijk optreden. Als een eerste stap in deze richting werd de Europese Gemeenschap opgericht, waarbij liberalen in de voorhoede hebben gestaan. Maar hoewel wij de voordelen die dit begin van economische eenmaking met zich heeft gebracht erkennen en toejuichen, blijft voor ons het einddoel de totstandkoming van een politieke unie.

Voor ons Europese liberalen en democraten betekent de Europese eenmaking méér dan uitsluitend een serie overeenkomsten tussen nationale regeringen in sectoren waar hun belangen toevallig parallel lopen. De Europese eenmaking impliceert een herbezinning op de rol van de nationale staat, in het licht van de huidige behoeften en mogelijkheden. Eenmaking betekent een unie van volkeren en niet alleen van staten. Wij erkennen het feit dat de nationale staat in bepaalde gevallen te klein is geworden om de grote politieke, economische, sociale en milieuproblemen tot een oplossing te kunnen brengen en in andere

gevallen te groot om voldoende aan de uiteenlopende behoeften van de regio's te beantwoorden. Daarom willen wij een Europese Unie waarvan de instellingen een gemeenschappelijke Europese besluitvorming mogelijk maken op terreinen waar nationaal handelen ontoereikend is en die tevens de regio's, die belangrijke dragers zijn van onze waardevolle culturele verscheidenheid, in staat stelt een steeds toenemende rol te spelen.

De liberalen en democraten hebben reeds in de voorhoede gestaan in de strijd voor de rechtstreekse algemene verkiezingen voor het Europese Parlement. Nu het eindelijk zover is gekomen, krijgt het politieke toneel in onze landen daardoor een nieuwe en hoognodige Europese dimensie. Na generaties lang gewoon te zijn geweest binnen het nationale kader te opereren, zijn de verwante politieke krachten thans verplicht over de grenzen heen samen te werken voor de totstandkoming van een gemeenschappelijk verkiezingsprogramma waarmede zij voor de 181 miljoen Europese kiezers kunnen treden.

De Europese liberalen en democraten die nooit hun gemeenschappelijke achtergrond hebben vergeten, hebben in snel tempo het mechanisme voor een gemeenschappelijke politieke actie op gang gebracht. Nadat wij in 1976 de Federatie van Liberale en Democratische Partijen in de Europese Gemeenschap hadden gesticht, waren wij de eersten om op een congres waaraan door alle zusterpartijen werd deelgenomen, een Europees verkiezingsprogramma goed te keuren waarover de kiezers zich zullen moeten uitspreken. In dit programma pogen wij onze Europese liberale en democratische beginselen toe te passen op de grote problemen van onze tijd. Het is onze overtuiging dat er een betere kans bestaat om deze problemen op te lossen door ze in een Europese dimensie te plaatsen.

Economische en sociale uitdagingen

Europa wordt geconfronteerd met een nieuwe situatie. Tijdens de eerste tien jaren van het bestaan van de Gemeenschap vond een opmerkelijke economische groei plaats, die tot een snelle stijging van de levensstandaard voor de meeste Europeanen leidde en de grondslag vormde voor een aanzienlijke toename van de overheidsvoorzieningen. Thans echter worden wij geconfronteerd met hoge werkloosheid, voortdurende inflatie en een langzamere economische groei.

Tijdens de na-oorlogse periode van industriële expansie werd een snelle en voortdurende economische groei vrijwel als natuurlijk beschouwd. Thans zien wij, dat de scherpe stijging van de energieprijzen, het vaak verkwistend gebruik van niet onuitputtelijke grondstoffenreserves en de omkering van de ruilvoet met andere delen van de wereld een groot aantal van onze economische verwachtingen hebben ondermijnd. De huidige economische crisis heeft het vertrouwen verder doen dalen.

De nieuwe werkelijkheid wordt echter niet altijd in onze levenswijze weerspiegeld. Onze op consumptie gerichte maatschappij heeft de voor de nieuwe investeringen noodzakelijke besparingen niet altijd voldoende gestimuleerd. Tegelijkertijd bleef de druk aanhouden ten behoeve van een voortdurende stijging van de inkomens. Deze eisen worden ingegeven door denkbeelden en verwachtingen, die in de huidige omstandigheden in conflict dreigen te komen met de behoeften van de maatschappij als geheel.

Ook andere zwakheden van het economische en sociale patroon van onze maatschappij zijn aan het licht getreden. Groei betekent niet automatisch een vermindering van de economische ongelijkheid onder de mensen; er is echte

armoede temidden van onze welvarende maatschappij. Een hoge graad van werkloosheid heeft de creativiteit, de mogelijkheden en ambities van velen onder ons gefrustreerd. De kloof tussen diegenen die werken en hen die op verplicht non-actief worden gesteld, dreigt groter te worden. Wij ontdekken thans ook dat er grenzen zijn aan onze verzorgingsstaat, zowel wat betreft onze economische mogelijkheden, als de bedreiging die ervan kan uitgaan voor onze burgerlijke vrijheden en de democratie.

De traditionele reacties op de nieuwe situatie waarvoor wij staan, zijn grotendeels ontoereikend gebleken. Oude denkbeelden omtrent « laissez-faire » hebben de georganiseerde vakverenigingen ertoe aangezet de omstandigheden van de vrije markteconomie te gebruiken om hun eigen belangen te beschermen, soms zonder voldoende oog te hebben voor de noden van de maatschappij als geheel. Het denken van collectivistisch links is volslagen onlogisch: enerzijds bestrijden zij onophoudelijk de vrije markt. Vaak vallen zij de argumenten bij van ontwikkelingslanden tegen industrielanden, hoewel toch overdreven eisen van grondstoffenproducenten moeilijk te verenigen zijn met wilde eisen ten gunste van de werkers in Europa.

Wij geloven dat liberale en democratische beginselen de weg wijzen naar een dynamisch economisch en sociaal beleid dat de vraagstukken van onze tijd kan oplossen. Onze voorstellen stoeien op de overtuiging, dat keuze en concurrentie door markt- en prijsmechanismen het beste middel blijven om aan de behoeften te voldoen. Ieder moet gelijke kansen hebben om zijn vermogens ten volle te ontplooien; de liberalen en democraten verwerpen het grauwe egalitarisme dat een domper op deze mogelijkheden zet.

Economische groei blijft noodzakelijk om onze levensstandaard te handhaven en te verbeteren, hoewel een nieuwe definitie van dit begrip noodzakelijk is in het licht van de hulpbronnen waarover de wereld beschikt en van de bedreiging die van een ongecontroleerde ontwikkeling uitgaat op ons milieu. Ons doel is niet, steeds méér te bieden, maar de kwaliteit van het leven te verbeteren, zowel voor ons zelf als voor toekomstige generaties.

De Europese dimensie is een essentiële factor in onze visie op de manier waarop deze vraagstukken kunnen worden opgelost. Wij verlangen de totstandkoming van een Europese Economische en Monetaire Unie. In deze nieuwe en ruimere context, waarin eveneens rekening wordt gehouden met de noodzaak om onze economische vooruitgang te coördineren met de vooruitgang van de ontwikkelingslanden, hebben wij voorstellen uitgewerkt voor het gebruik van energiebronnen, voedselvoorziening, effectieve participatie in de besluitvorming op de arbeidsplaats, grotere nadruk op het menselijke element in grootschalige bedrijfsoperaties en rechtvaardiger verdeling van de rijkdom. Wij willen een open maatschappij scheppen waarin samenwerking de plaats inneemt van confrontatie en verdeeldheid, waar openheid van zaken heerst en verantwoording ten overstaan van democratische parlementen. Een soepele en democratische programmering, waarin alle economische en sociale krachten, alsmede regeringen en parlementen hun rol hebben te spelen, moet het kader vormen van een stabiele sociale markteconomie waarin alle dynamische krachten zich ten volle kunnen ontplooien voor het welzijn van allen.

De politieke uitdaging

Europa bevindt zich niet alleen in een economische recessie, maar ook in een politieke crisis. De burgers verwachten van de overheid meer en meer voorzieningen en bescherming tegen de sociale en economische risico's van

het leven — maar deze toename van sociale zekerheid en de daaruit voortvloeiende vermindering van persoonlijke, familie- en gemeenschapsverantwoordelijkheid gaat gepaard met een toenemende desillusie en vervreemdingsverschijnselen. Ook is er het gevoel dat het Parlement zijn positie van centraal besluitvormend orgaan, waar de grote beslissingen vallen en tegenstrijdige pressiegroepen en belangen ondergeschikt worden gemaakt aan het algemeen welzijn, geleidelijk aan het verliezen is. Men ziet een zekere versnippering van macht. Op bestuursgebied heeft de executieve met haar steeds groeiende bureaucratie meer en meer macht aan zich getrokken; tegelijkertijd oefenen extraparlamentaire economische en sociale krachten grote macht uit, in feite, zo al niet krachtens de wet. Het democratische proces geeft op deze wijze de burger niet langer het gevoel dat hij zeggenschap heeft in belangrijke besluiten die hem direct aangaan. Hieruit ontstaat een gevoel van onlust ten aanzien van het staatkundig bestel, de politici, de politieke partijen en de bureaucraten.

De Europese liberalen en democraten zijn van oordeel dat het besluitvormingsproces moet worden gebracht op het laagst mogelijke niveau dat verenigbaar is met het openbaar belang en met de aard van de materie waarom het gaat. De suprematie van het Parlement en zijn effectieve controle op regering en bureaucratie moet worden hersteld en gehandhaafd. De diverse beslissingsniveaus dienen zo dicht mogelijk bij de bevolking te worden gebracht en het besluitvormingsproces zelf moet doorzichtiger en eenvoudiger worden gemaakt. Er dient veel meer te worden gedaan voor de informatie van de burger over de werkwijze van het democratische stelsel.

Wij erkennen dat talrijke belangrijke besluiten, zowel van politieke als van economische aard op nationaal, alsmede in toenemende mate op Europees niveau moeten worden genomen. Dit dient te geschieden in nauw overleg tussen de verantwoordelijke executieve lichamen en representatieve parlementen, na behoorlijke raadpleging van de betrokken belangengroepen. Europa dient een moderne vorm van parlementaire democratie tot ontwikkeling te brengen, aangepast aan de nieuwe economische, sociale en culturele omstandigheden en beantwoordende aan de gerechtvaardigde verlangens van de burgers wat betreft hun participatie aan de besluitvorming op alle hiertoe in aanmerking komende niveaus.

In de strijd voor de verwezenlijking van deze doelstellingen spelen de politieke partijen een essentiële rol. Zij alleen kunnen de politieke wil in het leven roepen die nodig is om een dergelijk veelomvattend programma ten uitvoer te leggen. Wij Europese liberalen en democraten zijn vastbesloten ons deel hiertoe bij te dragen.

Europa en de wereld

Liberalen en democraten zijn internationalisten en beschouwen de totstandkoming van een politieke unie van Europese staten en volkeren als een stap in de richting van de wereldvrede en internationale samenwerking op ruimere schaal. Zulk een unie zal Europa in staat stellen zijn grote verantwoordelijkheid in de wereld ten volle op zich te nemen. Ook nu al is de Europese Gemeenschap het grootste handelsblok zodat van haar daden, of van haar gebrek daaraan, aanzienlijke invloed ten goede of ten kwade kan uitgaan. Dit zal nog meer het geval zijn, wanneer de huidige Gemeenschap een werkelijke unie is geworden.

Veel hedendaagse vraagstukken dragen een wereldwijd karakter. Wij liberalen en democraten willen dat een verenigd Europa zijn bijdrage levert tot de oplossing ervan. Door samenwerking en gemeenschappelijk optreden, ook in de Verenigde Naties, kan Europa een positieve invloed op talrijke gebieden doen gelden. Ons programma tracht deze gebieden nader te definiëren en voor Europa een rol uit te stippelen in aangelegenheden als wereldvrede en veiligheid, mensenrechten en ontwikkelingssamenwerking. Samen met andere mogelijkheden die onze democratische idealen delen, kan Europa een rol spelen in de wereld waarop al zijn burgers trots kunnen zijn.

De rol van het Europese Parlement

Wij geloven in de parlementaire democratie omdat dit systeem de belangen van het volk het beste dient. Daarom hechten wij groot belang aan het Europese Parlement. Wanneer dit rechtstreeks zal zijn gekozen, zal het de essentiële parlementaire taak op zich moeten nemen, de executieve en bureaucratische machine van de Gemeenschap te controleren. Het zal moeten streven naar een hervorming van onze communautaire instellingen om deze doeltreffender te maken en tot een doorzichtiger vorm van beleidsvoering te brengen. Het zal waakzaam dienen te zijn ter verdediging van de individuele en collectieve rechten en vrijheden tegen de mogelijke gevaren die een gezagsvorming op Europese schaal met zich kan brengen. En ten slotte dient het Europese Parlement het middelpunt te worden van Europees politiek debat en handelen. Te dien einde moet het zich tot knooppunt maken van de ontwikkeling der democratische krachten op Europees niveau, opdat deze niet langer uitsluitend op nationale basis blijven functioneren. Alleen dan zal er een grondslag zijn voor een politieke unie en zal Europa geleidelijk een politieke realiteit worden in de ogen van zijn burgers. De Europese liberalen en democraten zullen de totstandkoming van dergelijke krachten in de hand werken; met name wensen zij dat de massamedia een Europese dimensie ontwikkelen.

Een parlement is bij uitstek een liberale en democratische instelling. Onze moderne democratieën zijn dank zij het parlement tot stand gekomen. In het parlement worden de belangen van het volk als geheel boven de belangen en vooroordelen van de groepen en klassen gesteld; in het parlement kunnen meerderheden regeren en minderheden voor het nodige evenwicht zorgen. Het nieuwe Europese Parlement, ontstaan uit rechtstreekse en algemene verkiezingen, dient deze essentiële parlementaire tradities op de vraagstukken van onze Gemeenschap toe te passen. Het moet voldoende moreel en politiek aanzien verwerven om een werkelijke invloed uit te oefenen. Het zal maatregelen moeten voorstellen die onze Gemeenschap doen evolueren in de richting van een hechte Europese Unie. Ons doel is een Unie die in staat is op wereldniveau met één stem te spreken en tegelijkertijd de individuele kenmerken van onze naties en regio's te eerbiedigen en te beschermen. Ons doel is eenheid in verscheidenheid.

Deze grote opgave vormt een ideale uitdaging voor liberalen en democraten. Wij zijn gereed, daarbij onze rol te spelen. Ten einde dit zo goed mogelijk te kunnen doen, vragen wij Uw steun.

A. NAAR EEN DEMOCRATISCH EUROPA

I. Mensen- en burgerrechten

1. **De liberale democratie is gebaseerd op de overtuiging dat ieder burger fundamentele rechten bezit en dat het de hoogste plicht is van een regering de rechten en vrijheden van de individuele persoon te erkennen en de volledige eerbiediging daarvan te bevorderen. Deze rechten en vrijheden van de individu zijn met name geformuleerd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.**
 - a) Het liberale programma is onafscheidelijk verbonden met de Universele Verklaring inzake de mensenrechten (1948) en de twee conventies van de VN inzake de mensenrechten (1966). Alle lid-staten van de Gemeenschap dienen deze beide VN-conventies van 1966 te erkennen, evenals het Aanvullend Protocol, waarin het individuele petitieright wordt erkend.
 - b) Met de « rechten en vrijheden van de individuele persoon » bedoelen wij niet alleen de « traditionele » mensenrechten en fundamentele vrijheden, die in het Verdrag van de Raad van Europa van 1950 zijn omschreven. De liberalen en democraten eisen dat ook het recht op eigendom — mits dit recht op een maatschappelijk verantwoorde wijze wordt uitgeoefend — het recht op onderwijs en het recht op deelneming aan vrije verkiezingen wordt gewaarborgd en beschermd.
 - c) Bovendien heeft elk individu recht op sociale zekerheid en op een afdoende bescherming tegen misbruik van politieke of economische macht.
 - d) Het geheel van deze mensenrechten, burgerrechten, economische en sociale rechten, behoort door de lid-staten van de Europese Unie te worden erkend als een gemeenschappelijke filosofische en juridische grondslag.
2. **Aan de Europese Unie en haar lid-staten wordt derhalve een appel gericht om :**
 - samen met de andere democratische landen te streven naar de bescherming van de rechten van de mens en van de burger in de gehele wereld,
 - de volledige eerbiediging van de rechten van de mens en de burger bij alle wetgevende en bestuursrechtelijke initiatieven van de Europese Unie te waarborgen,
 - de rechten van de mens en van de burger in de lid-staten door nationale maatregelen en indien nodig door een gemeenschappelijk optreden te waarborgen, te beschermen en te bevorderen.
 - a) De individuele grondrechten moeten in de Europese Unie en haar lidstaten alsook in het kader van de buitenlandse politiek van de Unie worden gewaarborgd en bevorderd. De Europese Unie verbindt zich ertoe initiatieven van de Unie bij haar initiatieven op internationaal vlak ter bescherming van de mensenrechten alleen gebruik te maken van vreedzame middelen.
3. **De liberale en democratische partijen in de Europese Gemeenschap dringen erop aan dat het eerste rechtstreeks gekozen Parlement onverwijld overgaat tot de opstelling van een door de lid-staten te ratificeren Verklaring van de Unie betreffende de fundamentele rechten van de mens en van de burger. Deze Verklaring dient het recht op leven in te sluiten, hetgeen de afschaffing van de doodstraf vooropstelt. Bovendien dienen de lid-staten alleen in die gevallen beroep te doen op het strafrecht — het zwaarste machtsinstrument, dat het diepst in het leven van de burger ingrijpt — waar dit nodig blijkt ter bescherming van de rechtspositie van de persoon, de verdediging van het grondwettelijk bestel en de instandhouding van een aan de menselijke behoeften aangepast milieu.**
 - a) Deze verklaring dient derhalve niet alleen de « traditionele » mensenrechten en fundamentele vrijheden van de Europese Conventie inzake mensenrechten te omvatten, maar ook die van het Aanvullend Protocol en van het Europees Sociaal Handvest.
 - b) Het recht op leven is het meest fundamenteel recht. Daarom mag de staat onder geen beding gebruik maken van zijn machtspositie om een persoon van het leven te beroven als een penale sanctie.
 - c) De overheid mag het strafrecht alleen toepassen onder beperkende voorwaarden, daar waar het nodig is om de juridische rechten van de individu te beschermen, ter verdediging van de constitutionele staat en ter handhaving van een aan menselijke behoeften aangepast milieu.
 - d) De Verklaring dient eveneens te omvatten :
 - waarborging van het recht op eigendom, mits dit recht op een maatschappelijk verantwoorde wijze wordt uitgeoefend,
 - richtlijnen met het oog op de bescherming van de individuele burger tegen machtsmisbruik en uitsluiting van sociale zekerheid,
 - het recht van gewetensbezwaarden geen verplichte militaire dienst te moeten doen,

- het recht van asiel voor slachtoffers van politieke vervolgingen,
 - de bescherming tegen ieder indringen in de persoonlijke levenssfeer door misbruik van in computers verwerkte informatie of van andere elektronische apparatuur.
- e) De Verklaring dient de grondslag te vormen voor besluiten van de instellingen van de Europese Unie en als richtsnoer te gelden voor de lid-staten. Er moeten sancties worden opgesteld en goedgekeurd die de Europese Unie kan opleggen aan lid-staten welke de Verklaring schenden.
- 4. Ieder burger en inwoner van een van de lid-staten van de Europese Unie moet het recht hebben een beroep in te dienen bij het Europese Hof te Luxemburg tegen elke wettelijke of bestuursrechtelijke maatregel van de instellingen van de Europese Unie die een inbreuk vormt op de rechten van de individu, zoals neergelegd in de Europese Verklaring inzake de fundamentele mensenrechten en vrijheden.**
- a) Tot dusverre is het Europese Hof te Luxemburg, dat werd ingesteld door het EEG-Verdrag (artikelen 164-188), niet **uitdrukkelijk** bevoegd zich uit te spreken over eventuele schendingen van de rechten van de mens en de burger door de autoriteiten van de Europese Gemeenschap. Dergelijke inbreuken kunnen alleen op nationaal niveau worden behandeld.
- b) In de toekomst behoort de Europese Gemeenschap zelf haar burgers en alle andere ingezetenen te beschermen tegen elke wettelijke of bestuursrechtelijke maatregel van haar organen die een inbreuk kan vormen op de fundamentele rechten en vrijheden. Derhalve is niet alleen de opstelling van de Verklaring inzake de rechten van de mens en de burger dringend geboden, doch tevens een dienovereenkomstige uitbreiding van de bevoegdheden van het Europese Hof.
- 5. Alle lid-staten van de Europese Unie worden met klem verzocht het Europese Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens in zijn geheel te ratificeren en ten uitvoer te leggen, maatregelen te nemen ter verbetering van dit Verdrag en het Europees Sociaal Handvest te aanvaarden.**
- a) Alle lid-staten behoren zonder beperking het recht van de individu te erkennen om klacht in te dienen bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens tegen wettelijke of bestuursrechtelijke maatregelen van de autoriteiten van de lid-staten en in dergelijke gevallen de jurisdictie in laatste instantie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens te aanvaarden. De uitoefening van dit individuele recht moet worden vereenvoudigd door een vereenvoudiging van de procedures en het verlenen van rechtsbijstand aan de indiener van een klacht. De Raad van Europa zou een commissie van deskundigen moeten instellen om terzake passende voorstellen uit te werken.
- b) Deze commissie zou ook een studie dienen te maken van maatregelen voor een betere bescherming van algemeen aanvaarde rechten van de mens, die momenteel in onvoldoende mate door het Verdrag worden gewaarborgd.
- c) Bovendien moeten alle regeringen van lid-staten het Europese Sociaal Handvest aanvaarden, zodat een gemeenschappelijke minimumstandaard voor het sociale beleid tot stand komt.
- 6. Tegelijkertijd moet de Europese Unie als zodanig toetreden tot dit Verdrag, onder aanvaarding van de rechtsmacht in laatste instantie van de Europese Commissie voor de mensenrechten en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg.**
- a) Op het gebied van de mensenrechten, alsmede op andere terreinen, dient de Europese Unie zo nauw mogelijk samen te werken met de Raad van Europa. Op deze wijze kan en moet een gemeenschappelijke houding van alle leden van de Raad van Europa en van de Europese Unie worden bereikt.
- b) Dit doel is het best gediend door de twee organen die in West-Europa de rechten van de individu en de burger waarborgen, te weten de Commissie voor de Rechten van de Mens en het Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg te erkennen als opperste instanties, waaraan elke burger klachten kan voorleggen, niet alleen tegen een der lid-staten van de Raad van Europa, doch ook tegen de Europese Unie. Hierdoor wordt een volledige bescherming van elke Europese burger mogelijk ongeacht het feit of zijn rechten door een nationale of een Europese instantie worden bedreigd of geschonden.
- c) Het eerste rechtstreeks gekozen Parlement dat dan een direct mandaat van de kiezers zal hebben ontvangen, zal terzake de nodige stappen moeten doen.
- 7. De liberalen en democraten doen een appel voor de totstandkoming van een Europese paspoortunie en de invoering van een Europees paspoort, dat ook buiten de Europese Unie moet worden erkend.**
- a) Het Europa van iedere dag is nog te zeer onzichtbaar. De burgers van de Gemeenschap beschikken over geen enkel symbool dat hun lidmaatschap in een Europese Gemeenschap duidelijk maakt. Dit is een van de redenen waarom de liberalen een Europees paspoort willen.
- b) Afgezien van deze politieke reden zou de invoering van een Europese paspoortunie de toenemende integratie van de lid-staten tot uitdrukking brengen. De erkenning van dit paspoort buiten de Europese Unie zal tevens het bewijs vormen van een toenemende erkenning van de Europese Gemeenschap door de overige landen.
- 8. De liberale en democratische partijen van de Europese Gemeenschap willen dat alle burgers van de lid-staten het actief en passief kiesrecht verkrijgen voor de gemeenteraadsverkiezingen in hun woonplaats. Op langere termijn dienen alle Europese burgers het recht te verkrijgen deel te nemen aan de nationale verkiezingen in het land van hun woonplaats.**
- Een actief en passief kiesrecht in alle openbare verkiezingen op grond van een kiesstelsel dat vrije deelneming en een eerlijke vertegenwoordiging van alle politieke krachten waarborgt is een fundamenteel recht van alle burgers. Na de voltooiing van de Europese Unie moeten de burgers van alle lid-staten in de door hun gekozen woonplaats van dit recht gebruik kunnen maken voor de verkiezing van alle overheidslichamen. Nu reeds moet het mogelijk zijn dat aan burgers van een lidstaat die in een andere lid-staat verblijven alle politieke en burgerlijke rechten worden verleend die nodig zijn voor deelneming aan plaatselijke verkiezingen, waardoor zij hun levensomstandigheden kunnen beïnvloeden.

II. De Europese instellingen

1. De Europese instellingen dienen te beschikken over toereikende bevoegdheden, ten einde zich met succes te kunnen kwijten van hun communautaire taken en een doeltreffender kader te scheppen voor de toenemende eenwording van onze landen. Deze instellingen moeten een democratisch karakter dragen om de belangen van de burgers van Europa te kunnen dienen en verdere ontwikkelingen te verwezenlijken, in overeenstemming met de wensen van alle volkeren van de Gemeenschap.
 - a) In het hedendaagse Europa is de nationale staat alleen niet langer bij machte de vrijheid, de veiligheid en het welzijn van zijn burgers te waarborgen. Dit doel kan slechts worden bereikt door een gemeenschappelijke inspanning. Onze naties en volkeren zullen op deze wijze een Verenigd Europa tot stand brengen dat nieuwe impulsen geeft aan ons politiek, economisch, maatschappelijk en cultureel leven.
 - b) De Europese Gemeenschap werd in het leven geroepen om de ontwikkeling van dit proces op gang te brengen en te stimuleren; haar instellingen dienen dan ook over de hiertoe nodige bevoegdheden te beschikken en bereid te zijn daarvan gebruik te maken. Wij moeten ermee ophouden de besluitvorming binnen de instellingen te vertragen of lam te leggen en tegelijkertijd de Gemeenschap te verwijten dat zij onze problemen niet oplost.
 - c) Volgens de liberale visie dient de Europese Gemeenschap de bestaande diversiteit van de naties waaruit zij is samengesteld zo veel mogelijk te respecteren, met name wat betreft regering en bestuur. Wij willen de culturele en nationale verscheidenheid, die een kenmerk van onze Europese beschaving is, behouden en niet worden geregeerd door een Europese bureaucratie of technocratie. De instellingen dienen zich op democratische wijze te ontwikkelen en te functioneren. De Europese burgers, wier belangen de Gemeenschap behartigt, moeten zich daarbij betrokken voelen en daaraan metterdaad meewerken, niet alleen indirect via de nationale parlementen en regeringen, doch ook rechtstreeks als vrije burgers van de Gemeenschap.
 - d) Omdat wij niet wensen dat Europa zich ontwikkelt tot een superstaat, geregeerd door een oppermachtige en gecentraliseerde bureaucratie, zijn wij liberalen geen voorstanders van één Europese « hoofdstad », waar alle administratieve instanties van de Gemeenschap zouden zijn geconcentreerd. Wij achten het heilzaam en in overeenstemming met de aard van de Europese samenleving dat de communautaire instanties in een groot aantal lid-staten zijn gevestigd. Dit mag echter niet zover gaan dat afbreuk wordt gedaan aan de werking van de Europese instellingen: die organen welke rechtstreeks en bij voortduring betrokken zijn bij het politieke besluitvormingsproces dienen zich voldoende dicht bij elkaar te bevinden om rationeel te kunnen functioneren.
2. De bestaande institutionele structuur van de Gemeenschap vormt een goed uitgangspunt voor verdere ontwikkelingen. Het is zaak de bevoegdheden van de onderscheiden instellingen zodanig af te bakenen dat een juist evenwicht wordt bereikt en tegelijkertijd de interne dynamiek wordt versterkt die vereist is voor de verdere voortgang van het integratieproces. Hiertoe dienen in het kader van de Verdragen initiatieven te worden ontvouwd

waardoor de onder de bevoegdheid van de Gemeenschap vallende sectoren geleidelijk worden uitgebreid.

- a) Zoals de zaken er thans voor staan, zijn de bevoegdheden van de Europese Gemeenschap verdeeld over vier instellingen, die stuk voor stuk een verschillende functie hebben. Er is een onafhankelijk orgaan dat zowel de motor van het integratieproces als de hoeder van de Verdragsverplichtingen is: de Commissie. De regeringen van de lid-staten werken als zodanig samen in de Raad. De vertegenwoordigers van de volkeren van de staten die in de Gemeenschap zijn verenigd vormen het Parlement. De eerbiediging van het gemeenschapsrecht wordt verzekerd door het Hof van Justitie.
 - b) In de liberale optiek is deze verdeling van functies in beginsel aanvaardbaar. Zoals reeds werd opgemerkt mag een Verenigd Europa geen superstaat zijn, die berust op de hegemonie van bepaalde landen, bevolkingsgroepen of ideologieën. Werkelijke eenheid kan niet worden bereikt door onderwerping of overheersing, doch is alleen te verwezenlijken in harmonie en evenwicht. Een dergelijk evenwicht dient ook te bestaan tussen de verschillende instellingen. Geen der instellingen mag een overheersende rol spelen, aangezien elke instelling een essentieel element van het integratieproces vormt. Nodig is een stelsel van « checks en balances », opdat elke instelling de haar toekomende rol in het communautaire besluitvormingsproces kan spelen. Tegelijkertijd is een versterking van de interne dynamiek, zonder welke het besluitvormingsproces wordt verlamd, dringend geboden.
 - c) In de afgelopen jaren zijn de lid-staten gaan samenwerken op gebieden die niet onder de Verdragen vallen, met name op het terrein van buitenlandse politiek. Wij juichen dit toe als een stap in de door ons bepleite richting. Het is onze wens dat politieke sectoren die nog niet onder de Verdragen vallen geleidelijk in de communautaire sfeer worden gebracht en uiteindelijk deel gaan uitmaken van de algemene bevoegdheden van de Europese Unie die wij nastreven.
3. De huidige bevoegdheidsverdeling tussen de verschillende instellingen is onevenwichtig — de Raad heeft een te dominerende positie gekregen. Een juiste toepassing van de Verdragen in de door de oprichters van de Europese Gemeenschappen beoogde zin, en met name de toepassing van het beginsel der meerderheidsbesluiten in de Raad, alsmede een versterking van de positie van Commissie en Parlement is dan ook dringend geboden.
 - a) Krachtens de Verdragen neemt de Raad een zeer machtige positie in — bij de meeste belangrijke beslissingen heeft hij het laatste woord. Nochtans bevatten de Verdragen ook elementen die zijn gericht op een evenwicht tussen de instellingen, met name tussen de Commissie en de Raad. In een aantal specifieke gevallen bij voorbeeld kan de Raad besluiten nemen met meerderheid van stemmen en mag hij de voorstellen van de Commissie slechts onder zeer strikte voorwaarden wijzigen.
 - b) In de praktijk wordt nauwelijks gebruik gemaakt van deze mogelijkheid. Er komt geen besluit tot stand zolang geen unanimitieit in de Raad is bereikt, terwijl van de Commissie wordt verwacht dat zij haar voorstellen zo lang wijzigt, aanpast en verzwakt tot deze kans maken eenparig door de Raad te worden aangenomen.

- c) In de afgelopen jaren is een begin gemaakt met periodiek overleg tussen de regeringen van de lid-staten op het hoogste niveau: de zogenaamde « Europese Raad ». Hieruit, alsmede uit de invoering van overleg op gebieden die buiten de Verdragen vallen, zoals de buitenlandse politiek, blijkt hoe noodzakelijk de Europese Unie is. Dergelijke vormen van overleg mogen echter geen afbreuk doen aan het normale besluitvormingsproces in de Gemeenschap, want het is de eigenlijke taak van de Europese Raad om bijeen te komen, o.m. wanneer geconcentreerde actie nodig is op gebieden die nog buiten de Verdragen vallen en om nieuwe impulsen te geven in de richting van de Europese Unie.
- d) Wij liberalen wensen een verbetering van het besluitvormingsproces en van het interinstitutionele evenwicht. Daartoe is in de eerste plaats een juiste toepassing van de Verdragen vereist:
- in de in de Verdragen voorgeschreven gevallen dient de Raad zijn besluiten met meerderheid van stemmen te nemen;
 - de Commissie dient volledig gebruik te maken van haar in de Verdragen verankerde onafhankelijkheid, zo nodig vooraf steun te zoeken voor haar voorstellen bij het Parlement en niet te gedogen om gedegradeerd te worden tot een hulporgaan van de Raad.
- e) Tegelijkertijd moeten verdere maatregelen worden genomen ter versterking van het Parlement en daardoor ook van de Commissie, die politiek verantwoordelijk is tegenover het Parlement en niet uitsluitend afhankelijk van de Raad:
- het Parlement dient werkelijke inspraak te krijgen bij de benoeming van de leden van de Commissie ten einde meer reliëf te geven aan het politieke karakter van de Commissie en haar onafhankelijkheid van de lid-staten;
 - de begrotingsbevoegdheden van het Parlement dienen dusdanig te worden versterkt dat zij zich uiteindelijk over de gehele communautaire begroting uitstrekken;
 - het Parlement dient het recht te krijgen tot ratificatie van tussen de Gemeenschap als zodanig en derde landen gesloten verdragen;
 - in overeenstemming met de intentieverklaring van de topconferentie te Parijs van 1974 dient aan het Parlement medebeslissende bevoegdheid te worden verleend op het gebied van de communautaire wetgeving, met inbegrip van een « de jure » recht van initiatief.
- f) Ten slotte juichen wij het besluit tot instelling van een Europese Rekenkamer toe, aangezien het beheer van de communautaire gelden aan een strenge controle moet worden onderworpen. Momenteel wordt het Parlement alleen geraadpleegd over de benoeming van de leden van de Rekenkamer. Wij zijn echter voorstanders van een grotere invloed van het Parlement terzake.
- 4. De aanstaande verkiezingen vormen een mijlpaal in de verdere ontwikkeling van de communautaire instellingen. Voor het eerst zullen de burgers direct worden betrokken bij het vormingsproces van de Europese Unie. Het grotere gewicht en gezag dat uit zijn rechtstreekse verkiezing voortvloeit moeten voor het nieuwe Parlement een aansporing vormen zijn rechtmatige plaats met des te meer klem op te eisen.**
- De eerste verkiezingen zullen nog op nationale basis plaatsvinden. Het nieuw gekozen Parlement**
- heeft tot taak een echt Europees kiesstelsel tot stand te brengen dat een billijke vertegenwoordiging van alle politieke stromingen in de landen van de Gemeenschap waarborgt. In dit verband is de aanvaarding van een op evenredige vertegenwoordiging gebaseerd stelsel onontbeerlijk.**
- a) Sinds de oprichting van de Gemeenschappen zijn de volkeren van de lid-staten bij wijze van spreken in quarantaine gehouden. Zij konden alleen op indirecte wijze via hun nationale regeringen en parlementen invloed uitoefenen. Daarin is nu verandering gekomen. De Europese burgers zijn mondig geworden en zullen hun woordvoerders in het Europese Parlement rechtstreeks kiezen. Hierdoor zal het Parlement des te krachtiger kunnen strijden voor een betere verdeling van de bevoegdheden tussen de instellingen van de Gemeenschap en een versterking van de positie van de volksvertegenwoordigers. Door in grote getale op te komen kunnen de kiezers het bewijs leveren zich hun rechten als Europese burgers bewust te zijn en uitdrukking te willen geven aan hun emancipatie.
- b) Naar de liberale zienswijze zal het gekozen Parlement gedurende de vijf jaar van zijn mandaat behalve de functies die het vroegere Parlement krachtens de Verdragen uitoefende een aantal eigen taken krijgen, waaronder:
- de uitwerking van een Europees kiesstelsel, op basis van het beginsel van evenredige vertegenwoordiging;
 - een voortzetting van de strijd voor een betere en meer rechtvaardige verdeling van bevoegdheden tussen Raad, Commissie en Parlement;
 - het aandringen op rationele beslissingen betreffende de vestigingsplaatsen van de communautaire instellingen en diensten opdat deze efficiënter kunnen functioneren;
 - de opstelling van een codex van rechten van de Europese burgers, die zowel door de instellingen van de Gemeenschap als door de autoriteiten van de lid-staten moet worden geëerbiedigd;
 - de uitwerking van een ontwerp-verdrag tot oprichting van een Europese Unie, hetgeen door de liberalen en democraten als een taak van historische betekenis wordt beschouwd.
- 5. Wij liberalen wensen een Europese Unie van vrije burgers, waarin aan nationale, regionale en lokale beslissingsbevoegdheden een nieuwe Europese dimensie, en daardoor ook een grotere betekenis wordt verleend. De interne taak van deze Unie is de voltooiing van het communautaire integratie- en eenwordingsproces op basis van de liberale democratie enerzijds en de mensenrechten anderzijds. In de gehele wereld dient zij op te komen voor haar grondbeginselen van vrede, vrijheid, individuele verantwoordelijkheid en sociale gerechtigheid. Op deze wijze kan zij een rol in de wereld spelen waarop elke Europese burger trots kan zijn.**
- a) De liberalen zijn van oordeel dat in een democratische samenleving besluiten op het passende niveau genomen dienen te worden. Zowel een te grote centralisering als een te grote versnippering van macht moeten worden vermeden. Het is onze wens dat dit evenwicht in Europa wordt verwezenlijkt. Onder de Europese Unie dienen alleen die politieke sectoren te vallen waarbij wij allen belang hebben.
- b) Voor een aantal gebieden gaat dit stellig op, zoals buitenlandse betrekkingen en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking, eerbiediging van de mensenrechten, de verwezenlijking van de Economische en

Monetaire Unie, bestrijding van werkloosheid en inflatie, de ontwikkeling van handel, industrie en vervoer, landbouw en voedselvoorziening, energievoorziening, sociaal beleid, milieubescherming, alsmede bepaalde communautaire aspecten van het onderwijsbeleid. De liberale visie op al deze beleidssectoren wordt nader uiteengezet in dit programma.

- c) De tenuitvoerlegging van het beleid van de Europese Unie zal zoveel mogelijk door tussenkomst van de lidstaten geschieden. Ten aanzien van beleidsaspecten die zich niet of nog niet lenen voor een gemeenschappelijk optreden, zal de taak van de Unie erin bestaan conflicten of dubbel werk bij het optreden van de lidstaten te voorkomen.
- d) Een gezonde regionale ontwikkeling is van groot belang voor de Europese Unie. Te dien einde moeten de regionale organen waar nodig worden versterkt en tegelijkertijd in de gelegenheid worden gesteld mede te werken aan de uitstippeling van die aspecten van het beleid van de Unie waarbij zij rechtstreeks zijn betrokken.

6. De instellingen van de Unie dienen de logische voortzetting en bekroning te vormen van de door ons bepleite ontwikkeling. Besluitvaardigheid dient hand in hand te gaan met pluraliteit, een billijke verdeling van bevoegdheden en een stelsel van « checks and balances ».

De Unie moet niet worden gezien als de wedergeboorte van de nationale staat op Europese schaal. Het samengaan van onze naties in een Europese Unie is een unieke gebeurtenis die zijn neerslag zal vinden in een eigen ondogmatische institutionele structuur die wij, grosso modo, als volgt zien :

- De wetgevende en budgettaire bevoegdheden in de Unie behoren in nauwe samenwerking te worden uitgeoefend door een rechtstreeks gekozen **Parlement** en een **Raad der Staten**, waarin de lidstaten als zodanig zijn vertegenwoordigd. Deze organen beraadslagen aan de hand van voorstellen van de

Europese regering, dan wel op eigen initiatief. Bij gebreke van overeenstemming tussen Parlement en Raad der Staten vindt een bemiddelingsprocedure plaats tussen Regering, Parlement en Raad der Staten die moet leiden tot de indiening van compromisvoorstellen aan Parlement en Raad.

- De leden van de **Europese Regering** worden voorgedragen door de Raad, terwijl hun benoeming wordt bekrachtigd door het Parlement. De zittingsduur van de Regering is dezelfde als die van het Parlement.
- Het **Europese Hof van Justitie** ziet toe op de juiste toepassing van het gemeenschapsrecht, met inbegrip van de grondrechten der burgers. De leden van het Hof worden benoemd door de Europese Regering, aan de hand van een gezamenlijke voordracht van Parlement en Raad.
- De **Europese Rekenkamer** waarborgt het regelmatige en zorgvuldige beheer van de uitgaven van de Unie. Haar leden worden benoemd door de Europese Regering, aan de hand van een gezamenlijke voordracht van Parlement en Raad.
- Het **Economisch en Sociaal Comité** blijft, evenals tot dusverre het geval was, het orgaan door middel waarvan de belangrijkste economische en sociale organisaties officieel worden betrokken bij het besluitvormingsproces binnen de Unie. Het kan slechts raadgevende bevoegdheden hebben, ten einde geen afbreuk te doen aan de verantwoordelijkheid van Regering, Parlement en Raad.
- De **Europese Regering** vervangt de Europese Commissie en de **Raad der Staten** de huidige Raad van Ministers.

Dit is de door ons gewenste vorm van de Europese Unie en haar institutionele structuur. Het gekozen Parlement wacht de grootste taak een ontwerpverdrag terzake op te stellen en aan te dringen op een spoedige ondertekening en ratificatie daarvan door alle lidstaten.

B. NAAR EEN LIBERALE MAATSCHAPPIJ

III. Sociaal beleid

1. De liberalen verdedigen zowel de individuele als de sociale verantwoordelijkheid.

De maatschappij die wij tot stand willen brengen moet werkgelegenheid en mogelijkheden tot verdere opleiding bieden voor al haar burgers, ongeacht klasse, financiële middelen, geslacht of andere ideologische, filosofische of religieuze achtergronden. Aan volledige maatschappelijke verantwoordelijkheid die de mensen in de gelegenheid stelt hun eigen levensloop te bepalen en te zorgen voor degenen die van hen afhankelijk zijn, moet ook een aangepaste vorm van werknemersparticipatie en industriële democratie ten grondslag liggen. De individuele autonomie impliceert echter geen neutrale of negatieve houding van de kant van de maatschappij: deze moet als geheel zorg dragen voor wie niet of niet meer in staat is zijn taak in het economische proces te vervullen.

2. Een liberaal beleid inzake sociale zekerheid staat borg voor vrijheid, zekerheid en behoud van individuele rechten, doordat het de levensbehoeften verschaft die men zelf niet verzorgen kan.

- a) De liberalen, die veel hebben bijgedragen tot invoering en ontwikkeling van de sociale zekerheid en andere vormen van steunverlening, geloven in een collectieve verantwoordelijkheid voor het welzijn van alle leden van de maatschappij. Normaliter moet de werkende mens in zijn actieve jaren kunnen zorgen voor zichzelf en degenen die van hen afhankelijk zijn. De sociale zekerheid behoort dan ook vooral zorg te dragen voor wie juist daartoe niet in staat is.
- b) Steunverlening en een gewaarborgd redelijk inkomen voor werklozen of arbeidsongeschikten, voor zieken en ouden van dagen, alsook voor bepaalde minderheidsgroepen met bijzondere noden, vormen de basis van het liberale beleid inzake sociale zekerheid.
- c) Deze doelstellingen worden echter bedreigd door overspannen ambities en de aanleg van een kostbaar en topzwaar bureaucratisch stelsel van sociale zekerheid. Meer nadruk moet worden gelegd op individuele deelneming en verantwoordelijkheid in de financieringsmechanismen van het stelsel van sociale zekerheid, waarvan iedere verdere uitbreiding moet worden gekoppeld aan economische groei; zeker nu de economische omstandigheden een aanzienlijke structurele werkloosheid veroorzaken, die een toenemend beroep op het systeem van sociale zekerheid tot gevolg heeft. Bestrijding van de stijgende werkloosheid verdient absolute prioriteit.
- d) Bijgevolg moeten de kosten van de sociale zekerheid worden beschouwd als een belasting voor zowel particuliere als de collectieve begrotingen. Wordt deze belasting te zwaar, dan kan ze anti-sociale gevolgen hebben doordat zij nieuwe investeringen of initiatieven op economisch gebied verhindert,

waardoor de werkgelegenheidssituatie opnieuw wordt bedreigd.

- e) Het beleid van sociale zekerheid als zodanig of het beheer van de financiële middelen daarvan, mag niet worden gebruikt als een instrument om te veel macht van het individuele vlak naar regeringen of vakbonden over te hevelen.
 - f) Over het algemeen moet een behoorlijk evenwicht worden gehandhaafd tussen de nodige maatregelen van sociale zekerheid en de kosten daarvan, alsook tussen de macht van wie de financiële middelen uit geeft en beheert.
- #### 3. In een liberale maatschappij wordt de individu beschermd tegen ieder misbruik door sociale, economische, politieke machten. Deze bescherming moet ook gelden voor wie geen beroep kan doen op een collectief georganiseerde macht en invloed in onderhandelingen met diegenen die deze macht wel bezitten. Wij moeten opkomen voor het gemeenschappelijk belang van alle burgers en voor de verantwoordelijkheid van het Parlement om dit gemeenschappelijk welzijn te beschermen.
- a) In een democratische maatschappij mogen sociale en economische groeperingen of politieke machten niet een zodanige machtspositie verkrijgen dat de individuele vrijheid erdoor wordt bedreigd. De regeringen dienen veeleer de individu te beschermen tegen te verreikende macht van vakbonden en werkgevers. De zeer grote macht van de vakbonden met hun enorme collectieve onderhandelingsmogelijkheden en van de werkgeversorganisaties moet in evenwicht worden gehouden door een openbare controle.
 - b) De ontwikkeling naar bijlegging van loon- en arbeidsgeschillen via tripartite onderhandelingen (werknemers-werkgevers en regering) kan weliswaar open conflicten helpen vermijden, doch het Parlement dient het laatste woord te houden. Het Sociaal en Economisch Comité dient het belangrijkste raadgevend orgaan te blijven ter zake van het Europees sociaal en economisch beleid.
 - c) Het Europese Parlement moet medebeslissingsbevoegdheid krijgen voor de communautaire wetgeving op dit gebied om erop toe te zien dat zowel het algemeen belang als de standpunten van de sociale partners erbij worden betrokken en de nodige aandacht krijgen.
- #### 4. Gelijke kansen voor iedereen om zich optimaal te ontplooiën is van essentieel belang, in een liberale en democratische maatschappij in tegenstelling tot de maatschappijvormen waarin deze gelijkheid uit naam van een egalitaristische visie wordt ontkend.
- a) Wij verdedigen het principe dat alle mensen gelijk zijn en gelijke rechten hebben. Dat heeft betrekking op gelijke kansen en mogelijkheden om zich naar

vermogen te ontplooiën, zonder dat men daarom aanspraak kan maken op éénzelfde eindresultaat.

- b) Vanuit liberaal standpunt bezien, heeft een sociaal beleid geen gecentraliseerde maatschappelijke structuur te beogen, doch een pluralistische maatschappijvorm waarin de mensen in hun diverse gemeenschappen alle sociale voordelen genieten die zij voor zichzelf als de beste aanzien.
- 5. De ontwikkeling van onze maatschappij wordt bedreigd door de werkloosheid onder de jongeren. Een Europees beleid ter bestrijding van dit euvel is dan ook van het allergrootste belang. De liberalen en democraten hechten daarom het grootste belang aan een doeltreffende beroepsopleiding, waardoor de jongeren in staat worden gesteld productieve activiteiten te ondernemen. De opleidingsvormen dienen zodanig te worden versoepeld dat de jongeren tijdens hun verder leven een voortgezette opleiding kunnen ontvangen.**
- a) Over het algemeen willen de liberalen de traditionele doelstellingen van volledige werkgelegenheid bereiken door een behoorlijke groei, uitgaande van de toepassing van de klassieke middelen van het economische beleid.
- b) Wij streven naar een hervorming en harmonisatie op Europees niveau van de arbeidsmarkt, met name van de regelingen inzake de plaatsing van werklozen. Hierbij willen wij er vooral op toezien dat het individuele initiatief en de wil om te slagen naar behoren worden beloond. Hiertoe is onder meer nodig de afschaffing van beschermende maatregelen inzake taakverdelingen, die vaak nadelig zijn voor de jongeren.
- c) Prioriteit moet worden gegeven aan de beroepsopleiding en -kwalificatie. Aangezien jongeren de neiging vertonen manuele arbeid en beroepsmobiliteit af te wijzen, streven de liberalen ernaar deze beide aspecten te herwaarderen, door een passende beloning van ervaring; de opwaardering van bepaalde beroepen en het scheppen van reële mogelijkheden inzake sociale mobiliteit.
- d) Jongeren eisen in toenemende mate overheidsinterventie: de liberalen verworpen nieuwe en onbenullige hulpprogramma's, maar leggen de nadruk op een verbetering van de opleidings- en omscholingsfaciliteiten, ten einde het vertrouwen van de jongeren in het vermogen om hun eigen toekomst te bepalen, te sterken.
- 6. Een Europees jeugdbeleid is van groot belang om de actieve medewerking van de jongeren aan de totstandkoming van een Europese Unie in de hand te werken. Het jeugdbeleid dient erop gericht te zijn de jongeren te helpen om hun plaats in onze maatschappij in te nemen.**
- Wij willen een Europa dat dicht bij de bevolking staat, en een levende realiteit is, vooral in de ogen van jongeren in wier handen de voortzetting van het Europese integratieproces is gelegen. De instellingen van de Gemeenschap dienen derhalve een omvattend jeugdbeleid uit te werken en de jongeren de kans te bieden hun stem in het besluitvormingsproces te laten horen. Te dien einde dienen wij niet alleen internationale samenwerking tussen jeugdorganisaties in de hand te werken, maar ook de activiteiten van de reeds bestaande internationale jeugdorganisaties evenals uitwisselingsprogramma's van jongeren, te bevorderen.
- 7. De liberalen en democraten streven naar een herverdeling van de taken van man en vrouw.**

Zowel de letter als de geest van de wet moeten dermate worden gewijzigd dat vrouwen, die lang het voorwerp zijn geweest van allerlei discriminaties, de gelijkheid verkrijgen waarop zij recht hebben. De gehele maatschappij zal er overigens wel bij varen wanneer de verantwoordelijkheid door gelijkwaardige partners wordt gedragen. De liberalen eisen derhalve meer in het bijzonder:

- a) gelijke rechten en plichten in het huwelijk — zowel wat betreft de zorg voor de kinderen als de huishoudelijke taken. Dit betekent dat part-time-werk ook voor mannen mogelijk moet worden;
- b) kosteloos advies inzake gezinsplanning en gratis verstrekken van voorbehoedsmiddelen; legalisering van de abortus in bepaalde duidelijk omschreven omstandigheden met garanties voor medisch personeel dat op grond van gewetensbezwaren geen medewerking wenst te verlenen;
- c) de traditionele opvattingen inzake de rol van man en vrouw vooral door middel van opvoeding te wijzigen;
- d) discriminatie op grond van geslacht wettelijk te verbieden, met mogelijkheid van beroep;
- e) afschaffing van discriminerende bepalingen in de bestaande wetten en overeenkomsten;
- f) herziening van alle wetten, met name wat betreft de gelijkheid van kansen, sociale zekerheid, eigendomsrecht en belastingen overeenkomstig het beginsel dat iedere man en vrouw een vrij en verantwoordelijk individu is.
- 8. Het liberalisme zelf is gebaseerd op de strijd voor de rechten van de volkeren, vooral de minderheden; het liberalisme heeft aan de Europese minderheden het meest te bieden, omdat het niet alleen in hun rechten gelooft en de welvaart van alle volkeren beoogt, maar ook omdat het een voorvechter is van vrijheid en diversiteit in de maatschappij.**
- a) Wij hebben een heel aparte kijk op de minderheden van Europa. Het liberalisme is gebaseerd op de verspreiding van brede politieke opties die van toepassing zijn op alle leden van de maatschappij. Op grond van deze beginselen werden de liberalen de voorvechters van allen die onder discriminatie gebukt gingen. In West-Europa bestaan nog steeds minderheden die ofwel qua rechtssituatie ofwel in de praktijk niet steeds op eerlijke en billijke wijze worden behandeld.
- b) De liberalen en democraten zullen waakzaam blijven en de rechten van de burgers die tot een minderheidsgroep behoren beschermen tegen eventuele praktijken in de Europese Gemeenschap die een inbreuk vormen op hun rechten of hun welzijn bedreigen. Wij beschouwen dit niet alleen als een belangrijke verplichting, maar waarderen de bijdrage van de minderheden tot de diversiteit en de rijkdom van onze maatschappij.
- c) Bovendien — en in de eerste plaats omdat wij individuele vrijheid meer dan wie dan ook op prijs stellen — willen wij de wetgevende bevoegdheden van de Europese Unie beperken tot de bescherming van de individuele rechten en verzetten wij ons tegen voorschriften over of reguleren van allerlei vormen van alternatieve levensstijlen, die tot het domein van de individuele verantwoordelijkheid van eenieder moeten blijven behoren.
- 9. De Europese Unie dient een beleid te voeren ter bescherming van de verbruiker. De voornaamste doelstellingen daarvan zijn:**

- bescherming van gezondheid en veiligheid,
- bescherming van de economische belangen,
- schadeloosstelling,
- volledige informatie,
- inspraak.

Overeenkomstig de doelstelling van de Europese Economische Gemeenschap is de bescherming van de verbruiker een belangrijke factor in de handhaving van de beginselen van de ordening der markten, de vrije mededinging en de bescherming van de individu ten einde een zo groot mogelijke welvaart te waarborgen. De Gemeenschap dient het door de Raad van Europa in 1973 goedgekeurde handvest voor de bescherming van de verbruiker eveneens te aanvaarden. Een der taken van het eerste rechtstreeks verkozen Europese Parlement is het nemen van een initiatief met het oog op de totstandkoming van een Europese Food and Drug Act.

10. **Wij willen dat aan de werknemers medeverantwoordelijkheid wordt verleend inzake beheer, stabiliteit en ontwikkeling van hun onderneming en de mogelijkheid daarin een financieel belang te verwerven.**
- a) In een vrije maatschappij moet iedere werknemer de kans krijgen om deel te nemen aan de besluitvorming in en de ontwikkeling van het bedrijf of de instelling waarin hij werkt.
 - b) De oprichting van ondernemingsraden en dergelijke mechanismen voor vertegenwoordiging, samenwerking en ontwikkeling van de rechten en verantwoordelijkheden, van de werknemers moet worden bevorderd.
 - c) Ook dienen werkgevers en bedrijfsleiders de rechten te erkennen van de werknemers en aandeelhouders op deelneming in belangrijke beslissingen die van invloed kunnen zijn op de toekomst van de onderneming.
 - d) De beheersraden moeten dermate worden georganiseerd dat de werknemersbelangen en de belangen van de aandeelhouders ten volle worden vertegenwoordigd. Het Europese vennootschapsrecht dient op dit principe te zijn gebaseerd.
 - e) Vertegenwoordiging van het leidinggevend personeel dat andere verantwoordelijkheden heeft, moet worden overwogen.
11. **De in de Gemeenschap uitgewerkte Europese maatregelen m.b.t. de sociale zekerheid zijn meer dan een aanvulling op de nationale systemen. Met name in structureel opzicht dienen zij een meer zelfstandige rol te spelen. Wij beklemtonen echter dat sociaal beleid nooit een uitsluitend communautair beleid mag worden, doch dat de taak van de Europese Unie op dit gebied vooral gericht is op de totstandkoming van een betere harmonisatie van de verschillende sociale systemen in de Gemeenschap.**
- a) Wij staan achter het beleid van de Commissie om het EOGFL, het Regionaal Fonds en het Sociaal Fonds te combineren tot een gecoördineerd instrument van het structuurbeleid.
 - b) Voorts dient te worden gestreefd naar een vermindering van de ongelijkheden tussen de sociale stelsels van de lid-staten, met eerbiediging van de lokale, regionale en nationale omstandigheden, die onontbeerlijk zijn in een pluralistische maatschappij. Het gemeenschappelijk beleid is niet gericht op de invoering van een uniform systeem over geheel Europa. De nationale stelsels kunnen reeds op een

zeker Europees niveau worden gebracht indien wordt overeengekomen geen enkele maatregel te nemen die de bestaande verschillen tussen de lid-staten nog vergroot.

- c) Het volksgezondheidsbeleid is nauw verbonden met de huisvestings- en de arbeidsvoorwaarden, de acties van het Sociaal Fonds op dit gebied moeten worden voortgezet en ontwikkeld.
12. **De Europese Gemeenschap dient over haar gehele grondgebied de vrijheid van verkeer en van vestiging voor haar burgers te verzekeren, ongeacht hun beroep. Zij moet speciale zorg en verantwoordelijkheid dragen voor wie buiten het eigen land werkt, hetzij burgers van de lid-staten van de Gemeenschap hetzij migrerende werknemers uit de derde landen.**
- a) Hoewel ieder burger van de Europese Gemeenschap zich binnen haar grenzen vrij kan bewegen, bestaan er nog heel wat praktische hindernissen voor de totstandkoming van een volledig vrije vestiging en de volstrekt vrije uitoefening van beroepsactiviteiten, zoals de onderlinge erkenning van diploma's en beroepskwalificaties en het verlenen van werkvergunningen.
 - b) Migrerende werknemers, hetzij uit een van de lid-staten van de Gemeenschap, hetzij van elders, zijn vaak achtergesteld bij de eigen inwoners en arbeiders van het gastland met name op het gebied van de sociale zekerheid. Migrerende werknemers moeten zich in de Gemeenschap vrij kunnen bewegen zonder de voorrechten te verliezen die zij aanvankelijk genoten, en dienen overal waar zij zich vestigen de mogelijkheid te behouden uitkeringen te ontvangen van de sociale zekerheid of van andere bijstandsfondsen wanneer hun rechten inzake sociale zekerheid komen te vervallen.
 - c) Bovendien hebben de migrerende werknemers vaak geen stemrecht, minder zekerheid omtrent hun arbeidsplaats en een permanente handicap als gevolg van taalproblemen en andere factoren in verband met hun culturele achtergrond. Bijzondere maatregelen op het gebied van het onderwijs zijn nodig voor wie niet in het Europese cultuurpatroon is opgegroeid. Dit onderwijs moet vooral zijn gericht op praktische kennis die ook in hun eigen land nuttig is indien zij daarnaar willen terugkeren.

IV. Cultureel beleid

1. Het recht op onderwijs behoort tot de meest fundamentele rechten. De liberalen hebben op dit gebied baanbrekend werk verricht. De toegang tot het onderwijs dient voor iedereen open te staan, ongeacht leeftijd.
- a) Wij beschouwen het recht op onderwijs als een basisvoorwaarde om de individuele mens in staat te stellen zichzelf overeenkomstig zijn capaciteiten zo volledig mogelijk te ontwikkelen. De toegankelijkheid van het onderwijs mag niet afhankelijk zijn van klasse, geslacht, financiële middelen, plaatselijke omgeving of andere sociale achtergronden. Het onderwijs dient de verdraagzaamheid en het respect voor de culturele identiteit in de hand te werken.
 - b) Een van de grondgedachten van ons onderwijsbeleid is dat onderwijs niet beperkt moet blijven tot de schooltijd, maar als een permanent proces moet worden beschouwd. Dit is een noodzakelijk gevolg van de snelle veranderingen die in de maatschappij

plaatsvinden. Door het permanent onderwijs wordt iedereen, met name degene die tijdens zijn jeugd niet beschikte over de nodige middelen of niet gemotiveerd was, alsnog de mogelijkheid geboden nieuwe kennis te verwerven en zijn persoonlijkheid te ontwikkelen. Dit principe dient de grondslag te vormen van de activiteiten van de Europese Gemeenschap op het gebied van het onderwijs.

- c) De liberalen zijn van oordeel dat bekwaame en verdienstelijke personen die niet over de nodige middelen beschikken toegang dienen te verkrijgen tot de hoogste vormen van onderwijs. Tevens dienen alle studenten het recht te hebben college te lopen aan de universiteiten van de diverse lid-staten zonder enige beperking.
- 2. Een Europees onderwijsbeleid dient de belangstelling van de Europese burgers voor de cultuur van hun Europese medeburgers te stimuleren en de vernieuwing van het onderwijs in de hand te werken.**
- a) Het onderwijs moet onder de bevoegdheid van de nationale en/of regionale autoriteiten vallen. Een Europees onderwijsbeleid dient deze autoriteiten te stimuleren en te steunen, niet alleen met het oog op behoud van de verschillende culturele identiteiten, doch ook ter bevordering van een beter begrip van de Europese burgers voor de verschillende culturen in Europa.
 - b) In de gehele Gemeenschap moeten de talen van de minderheden en de culturele verschillen worden geëerbiedigd. Wij staan positief tegenover een veeltalige gemeenschap. Wij zijn er voorstander van dat de Europese talen en culturen op universiteiten en scholen op grote schaal wordt bestudeerd, en dat internationale samenwerking en uitwisseling worden bevorderd. Televisie- en radiouitzendingen zouden een belangrijk middel moeten vormen voor culturele uitwisseling tussen de Europese landen. De liberale en democratische partijen van de Europese Gemeenschap willen de samenwerking tussen radio- en televisienetten in de lid-staten bevorderen.
 - c) De universiteiten zijn niet alleen belangrijke centra voor de bescherming en bestudering van de regionale cultuur, doch dienen ook de lokale ontwikkeling te stimuleren. De liberalen vestigen eveneens de aandacht op de grote uitstralingskracht van volksuniversiteiten en culturele instellingen, zoals de Europese Universiteit te Florence en het Europa-College te Brugge.
- 3. Een Europees onderwijs- en opleidingsbeleid moet de coördinatie tussen de verschillende nationale stelsels bevorderen.**
- a) Wij willen de bestaande nationale en/of regionale onderwijssystemen beter op elkaar afstellen, zodat studenten en leerlingen meer mogelijkheden krijgen om enige tijd in een ander Europees land te studeren. In dit verband moet het streven naar gelijkstelling van getuigschriften en diploma's worden voortgezet. Bovendien is het uiterst belangrijk dat een samenhangend beleid wordt gevoerd voor de erkenning van beroeps- en onderwijskwalificaties. De gebruikmaking van beroepskwalificaties in de gehele Gemeenschap mag niet worden belemmerd door nationale regelingen.
 - b) De liberalen zullen streven naar grotere soepelheid en mobiliteit in en onder de diverse onderwijsstelsels zodat er steeds grotere mogelijkheden komen voor een wederzijdse erkenning van de getuigschriften en beroepskwalificaties in de Gemeenschap.

4. **De liberalen en democraten willen de oprichting van een Europese sportraad, bestaande uit de bevoegde leden van de regeringen van de lidstaten en vertegenwoordigers van de centrale organen van de nationale sportorganisaties.**

Actieve sportbeoefening is van groot belang voor het welzijn van de Europese burger. De toeneming van de vrije tijd brengt de regeringen er steeds meer toe hun verantwoordelijkheid op te nemen bij het bevorderen en coördineren van de activiteiten van sportorganisaties op Europees niveau. Het onderling overleg tussen de regeringen van de EEG inzake sportbeoefening moet worden gecoördineerd zodat een betere samenwerking op Europees niveau tot stand wordt gebracht.

V. Milieubeleid

1. **Er is een Europees milieubeleid nodig dat ernaar streeft overeenkomstig de liberale beginselen de burgers van de lid-staten een optimale kwaliteit van het bestaan te bieden. Te dien einde moet een harmonische wisselwerking ontstaan tussen mens en milieu en onder de diverse componenten van dit milieu.**
 - a) De voornaamste doelstelling van het liberale milieubeleid is de handhaving of de schepping van een milieu dat beantwoordt aan de behoeften en de waardigheid van de mens, zodat deze zich volledig kan ontplooiën, zijn verantwoordelijkheden kan uitoefenen en aan zijn essentiële levensbehoeften kan voldoen. Dit beleid stelt zich eveneens ten doel de komende generatie een optimale kwaliteit van het bestaan te garanderen, met dien verstande dat ten gevolge van besluiten van nu zo weinig mogelijk afbreuk wordt gedaan aan de vrijheid van keuze die te zijner tijd voor een evenwichtige ontplooiing onontbeerlijk zal zijn.
 - b) Er moeten bijzondere Europese actieprogramma's voor het milieu worden opgesteld en indien mogelijk minimumnormen inzake de kwaliteit van het leefmilieu, die in de gehele Gemeenschap van kracht zijn, worden voorgeschreven. Deze algemene normen zullen ertoe bijdragen iedere vorm van concurrentie te voorkomen tussen de lid-staten als gevolg van uiteenlopende bepalingen inzake de bescherming van het milieu.
2. **In een Europees milieubeleid dient bijzondere aandacht te worden besteed aan de voorkoming en bestrijding van de grensoverschrijdende milieuvervuiling.**
 - a) Milieuvervuiling kent geen nationale grenzen en heeft vaak schadelijke gevolgen voor de kwaliteit van het leven in andere landen. Alleen een Europese aanpak van dit vraagstuk vormt een doeltreffende waarborg tegen grensoverschrijdende vervuiling van water, lucht en bodem.
 - b) De Europese meren en kustwateren zijn van groot belang voor de voedselvoorziening. Maatregelen op korte termijn zijn noodzakelijk met het oog op een doeltreffend milieubeheer en de bescherming van de visstand. Ook aan de bescherming van de oppervlaktewateren met het oog op de volksgezondheid en de milieuhygiëne dient voorrang te worden gegeven.
 - c) De liberalen zijn voorstander van een spoedige ratificatie van de internationale overeenkomsten met het oog op een beperking van de waterverontreiniging, vooral wat betreft het Rijnbekken, de Baltische en de Middellandse Zee. Zij hechten eveneens groot belang aan een intensiever en permanenter samen-

werking tussen het nationale en het Europese Parlement en de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa ten einde tot een doeltreffender controle op de tenuitvoerlegging van deze overeenkomsten te komen.

3. De bescherming van het milieu is belangrijker dan de winstfactor. De vervuiler moet betalen.

De kosten waarmede de Gemeenschap en de toekomstige generaties worden geconfronteerd voor de bestrijding van de door talrijke verwerkende en extractieve industrieën veroorzaakte vervuiling, worden slechts zelden in de winstberekening opgenomen.

De liberalen en democraten zijn derhalve van oordeel dat zelfs in de huidige netelige economische omstandigheden het beginsel dat « de vervuiler betaalt » geleidelijk maar onomkeerbaar moet worden toegepast. In sommige gevallen waar de afzonderlijke vervuiler niet kan worden opgespoord dient de Gemeenschap de verantwoordelijkheid op zich te nemen om de schade binnen perken te houden en te herstellen.

4. De natuurlijke, historische, architectonische en culturele verscheidenheid van het Europese erfgoed vormt één van de grootste rijkdommen van de Gemeenschap.

a) De veelheid van steden en agglomeraties, ontstaan uit een historische ontwikkeling van zeer oude leefgemeenschappen, hebben een maatschappelijk en architectonisch erfdeel geschapen dat moet worden gevrijwaard, gerestaureerd of beschermd tegen iedere aantasting door een bepaalde vorm van urbanisme die hun verval of vernietiging met zich brengen.

b) Het liberale en democratische beleid streeft ernaar de bescherming van ons cultureel erfdeel te verenigen, met de vereisten van economische activiteit en groei.

c) De behoeften van een hogere levensstandaard mogen in geen geval een rechtvaardiging vormen voor een eentonige standaardisatie van de cultuur of van het levenspatroon.

d) Flora en fauna vormen een essentieel deel van Europa's natuurlijk erfgoed. Talrijke species worden door economische, industriële en sociale behoeften bedreigd — evenals door jacht op grote schaal. In sociale en economische programma's moet plaats zijn voor maatregelen ter bescherming van bedreigde flora en fauna.

5. Ons economisch denkproces moet bij zijn verdere ontwikkelingen rekening houden met de sociale en ecologische aspecten. Groei mag nooit een doel op zichzelf vormen. Technologie moet een middel blijven, niet een doel. Economische besluiten moeten de gevolgen voor het milieu incalculeren.

a) Hoewel alle communautaire initiatieven ter oplossing van problemen die een globale aanpak vereisen aanmoediging verdienen, verwerpen de liberalen en democraten met overtuiging de cultus van een snelle, buitensporige schaalvergroting en ondoordachte groei. Buitensporige centralisatie loopt altijd uit op verontmenselijking en kan alleen maar schadelijk zijn voor de handhaving van de essentiële geestesmerken van de volkeren van de Gemeenschap.

b) De liberale en democratische oplossingen voor het milieuprobleem bieden het voordeel dat zij van meet af aan zijn ontworpen met het oog op verbetering van de levensvoorwaarden voor iedere burger, want de liberale geestesgesteldheid mikt vooral op bescherming van de rechten van de individu; deze oplossingen beantwoorden principieel beter dan andere aan de behoeften van de burgers.

6. Het ontbreken in het verleden van een verantwoord programma voor de ontwikkeling van nieuwe energiebronnen plaatst ons heden voor het probleem van de kernenergie. De liberalen zijn van mening dat een en ander niet zonder gevaar is. Zij wensen deze kwestie aan te pakken met vermijding van extreme standpunten, die altijd meer op hartstocht dan op redelijkheid berusten.

De liberalen bepleiten bij voorrang een doelmatiger gebruik van de klassieke energievormen, een beleid van drastische bezuiniging en een fors gestimuleerde opsporing van nieuwe energiebronnen, naast uitbreiding van alle onderzoeken in verband met kernfusie, bij aanwending waarvan de bezwaren van de huidige centrales goeddeels komen te vervallen. Zij aanvaarden het huidige gebruik van kernenergie, doch alleen voor zover dat onvermijdelijk blijkt. Zij spreken wederom de aanbeveling uit dat de huidige en de toekomstige generaties voldoende bescherming wordt gegarandeerd tegen de gevaren van deze centrales. Zij achten permanent overleg tussen de instellingen van de Gemeenschap inzake de bouw van dergelijke centrales onontbeerlijk. In het geval deze centrales in de grensgebieden tussen de staten zullen worden gebouwd, dienen bij dit overleg de betrokken plaatselijke gemeenschappen uit de nabuurstaten te worden ingeschakeld.

7. De natuurlijke omgeving wordt grotendeels bepaald door de landbouwmethodes. De keuze van de exploitatievorm met het oog op behoud van het ecologisch evenwicht moet worden erkend en zo nodig aangemoedigd met financiële middelen, met name behoort een coherent gemeenschappelijk beleid op het gebied van de bosbouw met deze noodzaak rekening te houden.

Het zowel ecologische als sociale aspect van de ontwikkeling van de landbouw zijn in de desbetreffende hoofdstukken uitvoerig uiteengezet. De toepassing van de maatregelen die op het gebied van landbouw en bosbouw worden bepleit, veronderstelt het bestaan van budgettaire middelen die op het niveau van zowel de Gemeenschap als de lid-staten en de regio's moeten worden gecoördineerd.

8. Iedere burger heeft het recht mee te werken aan de bepaling van zijn leefmilieu. Iedere generatie bouwt aan het leefmilieu van de toekomstige generatie en moet zich tegenover laatstgenoemde verantwoordelijk voelen. Willen de burgers aan deze bepaling van het leefmilieu kunnen deelnemen, dan is een permanente voorlichting onontbeerlijk.

Voorlichting van de burgers veronderstelt dat, naast registratie van statistische en economische gegevens, alle nodige kwantitatieve elementen voor het uitstippen van een gemeenschappelijk milieubeleid eveneens worden geregistreerd en onder de burgers verspreid. Deze informatie zal de processen van planologie en overleg met de verbruikers op alle betrokken niveaus verlevendigen.

9. Een gemeenschappelijk milieubeleid vereist en rechtvaardigt in geval van mogelijk gevaar, een tot ingrijpen bevoegd gezagsapparaat. De Gemeenschap moet in dat geval gebruik kunnen maken van de bevoegdheden van de ingestelde organen, om op de verschillende politieke, administratieve en financiële niveaus in te grijpen. Met name is de invoering noodzakelijk van gemeenschappelijke Europese procedures van goedkeuring van infrastructuurprojecten, en meer in het algemeen van de inhoud van de plannen voor ruimtelijke ordening waarbij ver-

schillende lid-staten zijn betrokken. De Gemeenschap zal eveneens de minimale kwaliteitseisen moeten kunnen formuleren waaraan de projecten in alle lid-staten moeten voldoen.

- a) De technologische ontwikkeling leidt soms tot industriële processen waarbij de burgers van verschillende lid-staten onmiskenbaar worden blootgesteld aan grensoverschrijdende risico's.
- b) Vervuiling kent geen grenzen. Daarom zijn gemeenschappelijke projecten ter bestrijding van de milieuvontreiniging noodzakelijk, die alleen ten volle effect zullen sorteren indien zij, overeenkomstig het EEG-Verdrag voorrang boven de nationale wetgevingen krijgen.
- c) Grote projecten voor ruimtelijke ordening en ingrijpende infrastructuurbesluiten zullen hoe langer hoe meer het leefmilieu en de levensvoorwaarden in de aangrenzende lid-staten beïnvloeden. Daardoor worden goedkeuringsprocedures onontbeerlijk die alle groeperingen, wier toekomst en levensvoorwaarden rechtstreeks bij bedoelde projecten zijn betrokken, de mogelijkheid bieden hun stem te laten horen.
- d) De Gemeenschap dient overigens een gemeenschappelijke wetgeving in te voeren ter bescherming van de burgers die aan deze verontreiniging blootgesteld blijven.

10. Bescherming van het milieu is tegenwoordig algemeen noodzakelijk en moet in het kader van mondiaal overleg tot ver over de grenzen van de Gemeenschap reiken.

De discussies van de afgelopen jaren over de grenzen van de groei boden gelegenheid vast te stellen hoezeer op den duur het voortbestaan van de mens afhangt van ecologisch evenwicht en coördinatie in wereldverband. De Europese Gemeenschap heeft als dure plicht de spits af te bijten bij dit streven naar overleg op wereldniveau. Zij dient zich met name vastberaden toe te leggen op het zoeken naar oplossingen ter verbetering van de kwaliteit van het bestaan in de derde wereld, want geen menselijke waardigheid is denkbaar zolang niet voor iedereen minimale levensvoorwaarden zijn gewaarborgd.

11. Het overleg op wereldniveau moet met name zijn weerslag vinden in de opstelling van internationale en bindende gedragscodes betreffende het milieu. Binnen de perken van deze codes moeten de ontwikkelingslanden worden aangemoedigd om hun eigen ontwikkelingsstrategie te bepalen.

De industrielanden hebben het huidige beschavingspeil bereikt dank zij aanzienlijke krachtsinspanningen, opofferingen en investeringen die een enorm kapitaal vertegenwoordigen. Dat is evenwel niet tot stand gekomen zonder enkele dwalingen en een aantal moeilijke fasen, die veelal waren toe te schrijven aan zeer gebrekkige technologie. Het zou verkeerd zijn de ontwikkelingslanden dezelfde weg op te sturen. Zij moeten worden gesteund door een evenwichtige actie inzake studie en ontwikkeling, die is aangepast aan hun middelen. Doch deze ontwikkeling veronderstelt dat zij van hun kant de minimale voorwaarden zullen eerbiedigen en het vaak moeizaam tot stand gebrachte evenwicht niet zullen verstoren. De geïndustrialiseerde landen, en met name de Gemeenschap, dienen een internationale gedragscode voor het milieu uit te werken en voor te stellen, waarin rekening wordt gehouden met zowel de behoeften van de geïndustrialiseerde landen als het vereiste om de overige wereld te ontwikkelen.

VI. Regionaal beleid

1. Wij zijn van oordeel dat een doeltreffend regionaal beleid een essentieel onderdeel moet zijn van de door ons nagestreefde Europese Unie. Wij zijn ons evenwel bewust van de complexiteit van de behoeften en verwachtingen die eigen zijn aan de verschillende gebieden van Europa.

- a) De Europese Gemeenschap is niet alleen samengesteld uit negen (of later misschien meer) lid-staten en honderden miljoenen Europeanen. In de Gemeenschap bestaan gebieden met mensen die een gemeenschappelijk bewustzijn of gemeenschappelijke problemen hebben; deze gebieden worden regio's genoemd. De Europese Gemeenschap zal voor al haar volkeren haar volle betekenis krijgen en de nodige eenheid en kracht verwerven om het nauwere verband te scheppen dat ons voor ogen staat, indien haar instellingen rekening houden met de realiteit van deze regio's en haar beleidsvormen voor deze regio's werkelijke voordelen bieden.
- b) Wij beseffen terdege de verscheidenheid van de Europese regio's. Het begrip « regio » op zichzelf dekt zeer verschillende situaties, waarvan sommige samen worden aangetroffen maar die geen van alle in alle regio's worden aangetroffen: het gebied met een eigen cultuur of zelfs met het bewustzijn van een eigen nationale identiteit; de nationale minderheid met culturele banden over de grenzen heen; het gebied dat gebukt gaat onder te grote afhankelijkheid van een kwijnende landbouw; of het gebied dat te zeer gebonden is aan een bepaalde bedrijvigheid; de randgebieden van grotere staten; de bijzondere gevallen van eilanden of berggebieden; natuurlijke geografische regio's die door een historische grens worden opgesplitst. Bij de uiteenzetting van het liberale standpunt inzake regionaal beleid in dit programma, zijn wij er ons van bewust hoe moeilijk het valt de verscheidenheid van deze situaties in algemene termen te behandelen.
- c) Inzicht in deze verscheidenheid en complexiteit maakt echter een integrerend deel uit van de juiste benadering van de Europese regio's. Wil ons concept van een Europese Unie slagen, dan moet het niet alleen zorgen voor, maar werkelijk positieve voordelen bieden aan de regio's in alle bovenvermelde betekenissen van het woord.

2. Wij beschouwen decentralisatie van de politieke macht als een basisprincipe van regeringsstructuur en van regionaal beleid.

De liberalen zijn van oordeel dat, voor zover dit verenigbaar is met een doeltreffende en democratische regeringsstructuur, de besluitvorming zo dicht mogelijk bij de bevolking moet plaatsvinden. Daardoor krijgen de mensen meer kans om aan het besluitvormingsproces deel te nemen en wordt de bewoners van bepaalde gebieden de mogelijkheid geboden plaatselijke beleidsvormen aan de plaatselijke omstandigheden aan te passen. In de lid-staten waar een democratische regionale regeringsvorm bestaat, dient de Gemeenschap daarmede terdege rekening te houden. Waar een dergelijke regionale regeringsvorm wordt gewenst, kan de door ons beoogde Europese Unie deze ontwikkeling in de hand werken.

3. Zijn werkelijke aard en kracht ontleent Europa aan zijn culturele verscheidenheid.

De historische ontwikkeling van vele verschillende talen, van regionale verschillen in de hoofdtalen, van plaatse-

lijke leef-of cultuurpatronen is iets waaraan wij hechten. In de moderne maatschappij bestaan tendensen naar schaalvergroting en uniformiteit die dit erfdeel bedreigen. Wij erkennen dat het verlangen naar een betere levensstandaard niet mag worden gefnuikt in de naam van trouw aan het verleden. Wij geloven echter dat wij het als een gemeenschappelijk belang moeten zien de rijkdom van ons cultureel erfdeel in stand te houden; wij hopen dat in Europa het bewustzijn veld zal winnen dat juist deze verscheidenheid en ook met name de taalkundige diversiteit een kostbaar en essentieel element vormen van het Europeaan zijn. Alle communautaire beleidsvormen — politieke, economische en culturele — behoren met deze doelstelling rekening te houden.

4. De Europese Unie biedt vele Europese regio's een nieuwe kans.

Het historische kader waarin wij in Europa onze regeringen en onze maatschappij organiseerden was dat van de nationale staat. Deze heeft te zijner tijd een belangrijke rol gespeeld. Het bleek echter ook voor vele regio's een soort dwangbuis te zijn. Sommige regio's met een specifieke cultuur werden door de strakke houding van de nationale staat verplicht of wel zich aan te passen aan de nationale cultuur van deze staat, of een zowel nationale als culturele oppositie te gaan voeren die uiteindelijk tot afscheiding kan leiden. Dan zijn er gebieden waar inwoners met een gemeenschappelijke geschiedenis en cultuur of met economische banden door kunstmatige politieke grenzen werden gescheiden; uit de geschiedenis blijkt dat ook hier weer de nationale staat de extreme oplossing heeft gezocht in verlegging van de grenzen. Sommige van deze problemen zijn tegenwoordig niet meer zo belangrijk, nu de nationale staten in Europa zich verenigd hebben. Onze opvatting van een Europese Unie zal al deze gebieden de kans geven zich te ontplooiën op een manier die verenigbaar is met hun deel uitmaken van een groter verband. De Unie dient over de nodige bevoegdheden te beschikken om te waarborgen dat alle burgers gelijke kansen krijgen, vooral in de armste gebieden. Decentralisatie dient ook te voeren tot een overdracht van de bevoegdheden op cultureel gebied aan de regio's, voor wie deze bevoegdheden van vitaal belang zijn.

5. In de Europese Unie moet echte gelijkheid van kansen bestaan voor alle gebieden. Het daarop gerichte beleid moet voorrang krijgen.

Een echte unie en een werkelijk vrij verkeer van mensen is alleen mogelijk mits alle burgers gelijke kansen krijgen ter zake van werkgelegenheid en in het hele gebied van de Unie eenzelfde inkomenspeil kunnen bereiken. Momenteel zijn de verschillen tussen de rijkste en de armste regio's van de Gemeenschap niet alleen zeer groot, zij zijn gedurende de laatste vijf jaren zelfs toegenomen. Deze situatie is fundamenteel onrechtvaardig. Het is eveneens de oorzaak van verschillende secundaire problemen, zoals het wegtrekken uit verarmde gebieden, als blijkt van economische noodzaak, en niet van een echt verlangen van de mensen zich elders te vestigen, en de daaruit voortvloeiende overbevolking van bepaalde stedelijke centra. Dergelijke enorme verschillen vormen een ernstige belemmering voor de Economische- en Monetaire Unie, die een essentieel bestanddeel van de Politieke Unie behoort te zijn.

6. Wij erkennen de bijzondere situatie van de regio's die in de Europese Gemeenschap tot de randgebieden worden gerekend.

Verskillende lid-staten vechten met het toenemende probleem van de dispariteit wat betreft inkomens en

kansen tussen de centraal gelegen grootstedelijke kern en de randgebieden. Deze regio's zijn over het algemeen te sterk gebonden aan grondstoffenproductie, aan verouderde industrieën of aan beide. In deze sectoren gaat de werkgelegenheid achteruit. Modernisering van de economie heeft de groei van de dienstverlenende sector mogelijk gemaakt en gestimuleerd. Te vaak zijn de voordelen van deze modernisering geconcentreerd in de grootstedelijke kernen, terwijl de randgebieden de prijs hebben betaald met migratie, minder openbare infrastructuur en lagere bezoldiging.

De vrees is niet ongegrond dat de Europese integratie een gelijkaardig probleem in het hele gebied van de Europese Unie zal veroorzaken. Met name de Monetaire Unie die wij om andere redenen zo zeer wensen, zou de toestand nog kunnen verergeren. Wij mogen niet toestaan dat de voordelen van de integratie buitensporig worden geconcentreerd in de geografische kerngebieden van de Gemeenschap. De perifere regio's van de Gemeenschap hebben een gemeenschappelijk belang bij beleidsvormen die een rechtvaardiger verdeling van deze voordelen beogen. De Federatie van Liberale en Democratische Partijen wil dergelijke beleidsvormen steunen en de belangen van de perifere regio's verdedigen. Wij zien dit niet als een oppositie tegen de billijke belangen van de kerngebieden, maar veeleer als een eerste wezenlijke voorwaarde voor de integratie die alle delen van de Gemeenschap ten goede moet komen.

7. De Gemeenschap moet de middelen bezitten om doeltreffende regionale beleidsvormen voor het gehele grondgebied te bevorderen. Het huidige communautaire regionale beleid is niet bevredigend. Men mag niet toelaten dat de nationale overheid haar financiële steun aan de regio's vermindert op grond van de communautaire steun.

- a) Het huidige Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling is nogal beperkt in zijn financiële middelen. De Gemeenschap moet over voldoende middelen en armslag beschikken om het Regionaal Fonds de mogelijkheid te geven de minder begunstigde regio's te helpen.
- b) Communautaire hulp aan de regionale ontwikkeling mag niet worden beperkt tot het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. De Gemeenschap moet zorgen voor een algemeen evenwicht tussen de regio's en de regionale verdeling van de investeringen. Dit algemene evenwicht moet worden verkregen door coördinatie van de beleidsvormen in alle sectoren. Deze beleidsvormen mogen niet worden gericht op beperkte doelstellingen die strijdig zijn met het hoofddoel namelijk de ontwikkeling van de perifere en andere behoeftige regio's.
- c) Alle communautaire beleidsvormen die uitgaven veronderstellen moeten vergezeld gaan van een raming van de regionale uitwerking, waaruit blijkt in hoeverre daardoor gelijke kansen worden bevorderd. Daardoor kan worden nagegaan in hoeverre besluiten op andere gebieden dan het regionaal beleid regionale verschillen in de hand werken dan wel uit de weg ruimen en kunnen deze besluiten zo nodig dienovereenkomstig worden gecorrigeerd. Dit geldt met name voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het Sociaal Fonds; de maatregelen die in dit kader worden genomen, moeten worden gecoördineerd met de doelstellingen van het regionaal beleid.
- d) Wij betreuren dat niet alle regeringen blijf hebben gegeven van zin voor een gemeenschappelijk regio-

- naal beleid — dat een aanvulling vormt op de bestaande nationale regelingen ter zake — bij de voorlegging van de projecten aan het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Het beginsel dat het regionaal beleid van de Gemeenschap alleen maar een aanvulling is, dient in alle opzichten te worden geëerbiedigd.
8. **De communautaire instellingen moeten de regionale instanties rechtstreekse toegang bieden tot wederzijdse voorlichting en raadpleging.**
 - a) Er dienen rechtstreekse contacten tot stand te komen tussen de Commissie en andere Europese instellingen en de regionale instanties op het gebied van de voorlichting en de raadpleging.
 - b) In de toekomstige ontwikkeling van de Europese instellingen moet plaats worden geboden voor vertegenwoordiging van de regionale organen.
 9. **Er dienen initiatieven te worden genomen met het oog op een doeltreffende coördinatie van regionaal economisch beleid, vervoerbeleid, energiebeleid, regionale ruimtelijke ordening en bescherming van het landschap door middel van grensoverschrijdende institutionele en administratieve integratie. De Gemeenschap moet bijzondere aandacht schenken aan de samenwerking aan weerszijden van de binnengrenzen.**
 - a) Grensoverschrijdende verenigingen moeten worden aangemoedigd en officieel toegang krijgen tot communautaire instellingen.
 - b) In communautaire besluiten, verordeningen en richtlijnen moet rekening worden gehouden met de situaties aan de binnengrenzen.
 - c) Procedures voor het organiseren van hoorzittingen aan weerszijden van de communautaire binnengrenzen moeten worden opgesteld waar plaatselijke projecten invloed hebben op de bevolking aan weerszijden van de grens. Projecten met risico's voor het milieu mogen slechts worden goedgekeurd in gemeenschappelijk overleg tussen de betrokken overheden.
 10. **De instellingen van de Gemeenschap dienen grote aandacht te schenken aan de belangrijkste vraagstukken op het gebied van de regionale ordening; er dient een zorgvuldig bestudeerd evenwicht tot stand te komen in de regionale structuurprogramma's inzake tewerkstelling, vervoer, gebruik van beschikbaar land en samenwerking tussen de regio's, met name wat betreft de grensoverschrijdende ecologische gevolgen.**

In geheel West-Europa is land schaars. Besluiten inzake regionale ordening hebben vaak verregaande gevolgen over de grenzen heen. Bij de opstelling van regionale structurele programma's dient de nodige aandacht te gaan naar de gevolgen voor de aangrenzende regio's (die vaak aan de andere kant van een nationale grens liggen). Dit geldt vooral voor besluiten wat betreft plaats en aard van vestigingen evenals vervoersinfra-
 - structuur en bestemming van het land. De instellingen van de Gemeenschap dienen in contact te blijven met de organen waar dergelijke besluiten worden genomen en erover te waken dat een doeltreffende samenwerking tot stand komt.
 11. **De liberalen en democraten willen de afschaffing van de bestuursrechtelijke beperkingen aan de binnengrenzen van de Gemeenschap. De burgers van de Europese Gemeenschap dienen te allen tijde vrij te zijn zich ongehinderd over het gehele grondgebied van de Europese Gemeenschap te bewegen. Grensformaliteiten moeten worden afgeschaft zodat de Gemeenschap een zichtbare realiteit wordt voor de miljoenen reizigers die dagelijks de interne grenzen overschrijden.**
 - a) De Gemeenschap heeft in haar bezorgdheid om bureaucratische regelingen en procedures uit te werken, onvoldoende aandacht besteed aan de gewone burger. In weerwil van de douane-unie zijn de grenscontroles geenszins verdwenen. Er worden zelfs nieuwere en meer douanekantoren gebouwd. Een reis van de ene lid-staat naar de andere wordt dan ook nog steeds beschouwd als een reis naar het buitenland en de Europese Gemeenschap blijft een bureaucratische abstractie.
 - b) Het is hoog tijd dat de Europese burgers worden uitgenodigd om deze mening te herzien. Een eerste middel hiertoe is de afschaffing van grensformaliteiten, die in ieder geval in de praktijk onmogelijk kunnen worden toegepast. Voor de gewone reiziger dient het bekende bord « Grens-Douane » te worden vervangen door een bord met de naam van het land dat hij zal binnengaan.
 - c) De Europese burger zal op deze wijze een veel duidelijker besef krijgen van de nieuwe Europese dimensie waarin hij leeft. Ook reizigers uit derde landen dienen na het binnenkomen in de Gemeenschap van dezelfde bewegingsvrijheid te genieten zolang zij op het grondgebied van de Gemeenschap verblijven.
 12. **Het communautair beleid mag de regionale banden buiten de grenzen van de Europese Unie niet tegenwerken maar dient deze integendeel te bevorderen.**

Vooraf na de uitbreiding zal de Europese Unie natuurlijke buitengrenzen hebben, namelijk de zeekusten. Toch zullen er steeds een aantal gebieden zijn waar op grond van plaatselijke geschiedkundige, culturele en economische factoren de belangen van burgers van de Unie nauw verbonden zijn met die van een aangrenzende regio. De bijzondere behoeften van dergelijke gebieden moeten worden erkend en men dient erover te waken dat een beleid ter bevordering van gelijke kansen over het gehele grondgebied van de Unie geen hinderpaal vormt voor deze bijzondere belangen, ook wanneer deze niet stroken met de ontwikkelingen in de overige regio's van de Unie.

C. NAAR EEN LIBERALE ECONOMIE

VII. Beginselen van het economisch beleid

1. De belangrijkste doelstellingen van een modern economisch en monetair beleid zijn het verzekeren van een bestendige en evenwichtige groei, alsmede het herstel en de vrijwaring van de volledige werkgelegenheid. Men dient niet alleen aandacht te schenken aan kwantitatieve gegevens, maar ook de nodige aandacht te besteden aan de kwaliteit van het leven en de bescherming van de verbruiker. Indien men erin slaagt deze beginselen in de praktijk te verwezenlijken, zullen de voorwaarden zijn geschapen voor een doelmatige sociale bescherming van alle burgers in alle wederwaardigheden des levens. Het bereiken van deze doelstelling is onder de huidige omstandigheden bemoeilijkt door de relatieve schaarste en de daarmee gepaard gaande hoge kosten van de energie en van vele grondstoffen en voedingsmiddelen alsmede door de groeiende strubbelingen tussen minderheden, sociale groepen en regio's. Deze factoren werken de toename in de hand van onrechtvaardigheid en parasitisme, privileges en armoede, die de werking van de vrije en moderne markteconomie verstoren en een gevaar vormen voor de handhaving van een open en pluralistische maatschappij. De liberalen en democraten zijn van oordeel dat voor het vermijden van dergelijke gevaren enerzijds de dynamiek nodig is van de particuliere vrije onderneming en anderzijds een democratische algemene leiding van de economie door een flexibele planning met inbegrip van richtlijnen inzake prijzen en lonen. Alle sociale partners moeten bij de opstelling van dit programma worden betrokken. Bovendien zijn de liberalen en democraten van oordeel dat een democratisch bestel niet alleen zijn stempel dient te drukken op de staatsstructuur maar alle burgers de mogelijkheid dient te geven om zoveel mogelijk en op basis van gelijkwaardigheid deel te nemen aan de besluitvorming inzake de economische taakverdeling.
 - a) De liberalen beschouwen de groei niet als een doel op zichzelf of als een instrument voor het verrijken van de enkeling. Zij zijn ervan overtuigd dat de groei, niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief, onder de huidige omstandigheden noodzakelijk is ten einde te voldoen aan de algemene en gerechtvaardigde eisen voor een betere levensstandaard, sociale zekerheid en bescherming van de verbruikers evenals voor verbeterde openbare diensten. Deze groei is eveneens noodzakelijk voor een doeltreffende aanpassing aan de technologische vooruitgang en om produktieve investeringen mogelijk te maken. Ten slotte is groei noodzakelijk ten einde de gevolgen te ondervangen

van de veranderingen in de leeftijdsstructuur van de bevolking, waardoor waarschijnlijk een groter aantal burgers afhankelijk zal worden van door anderen geproduceerde goederen en diensten en om het hoofd te bieden aan ontwikkelingen in verband met de herverdeling van de rijkdom en de bescherming van het milieu.

- b) Om deze groei te garanderen zijn zowel de dynamiek van de particuliere ondernemingen als de algemene leiding van de economie door middel van een soepele planning, met inbegrip van richtlijnen op het gebied van prijzen en lonen, noodzakelijk. De liberalen beschouwen de particuliere eigendom, de vrije onderneming en de winst in het kader van een moderne en sociaal georiënteerde markteconomie als de belangrijkste instrumenten voor een maximale produktie. Dit is in het algemeen belang van alle burgers (en speciaal van de behoeftigen) die allen zijn aangewezen op bestaansmiddelen die de Gemeenschap moet kunnen behouden en gedeeltelijk moet kunnen richten op een betere verdeling van de welvaart. Het is eveneens noodzakelijk om de mogelijkheden te scheppen en in stand te houden van een werkelijk vrije mededinging in een vrije markt, beschermd tegen monopolies en kartels enerzijds en een overdreven invloed van overheidsondernemingen anderzijds garanderen. De particuliere ondernemingen moeten daarom beschikken over de noodzakelijke speelruimte om hun functie als instrumenten van democratie en vooruitgang te kunnen vervullen. Overheidsinterventie in de economie (met inbegrip van het gebruik van fiscale instrumenten) is noodzakelijk ten einde een juist samenspel van particuliere factoren vanuit het gezichtspunt van wet en gerechtigheid te garanderen en om rekening te houden met de sociale en economische omstandigheden. De schaarste en de hoge prijs van de energie en van vele grondstoffen en voedingsmiddelen die een reële verslechtering van de ruilvoet voor de vrije industrielanden met zich meebrengen, vereisen een gecoördineerd streven naar een spaarzaam gebruik en naar technologisch onderzoek en ontwikkeling. Ten enenmale moet worden vermeden dat sociale spanningen die door dergelijke omstandigheden worden versterkt de relatie tussen kosten en baten op de vrije markt verstoren. De algemene leiding van de economie dient dan ook te geschieden door middel van een flexibele planning, waarin rekening wordt gehouden met het samenspel van behoeften, zowel economische als sociale, op korte, middellange en lange termijn.
- c) In een economische en sociale orde zijn een ongeremde inflatie en massawerkloosheid onaanvaardbare middelen om de economische ontwikkeling te controleren. Hiertoe zijn richtlijnen inzake prijzen en lonen noodzakelijk, die vaak de vorm aannemen van een « sociaal pact ». Wie zich tegen dergelijke richtlijnen

verzet geeft blijk van een achterhaalde klassestrijdmentaliteit — of van een gehechtheid aan bepaalde verouderde « laissez-faire »-opvattingen die wij geen van beide kunnen accepteren. Tegelijkertijd aanvaarden de liberalen echter ook niet dat een ander maar omgekeerd economisch model, namelijk een gedetailleerd en star programma met politieke middelen aan de bevolking en het economische leven kan worden opgedrongen. Wij verwerpen elke autoritaire methode zowel van links als van rechts.

- d) In deze optiek hechten de liberalen en democraten dan ook een grote waarde aan een regelmatig overleg tussen de Europese overheden, de vakbonden en de werkgeversorganisaties. Dit overleg dient zowel rechtstreeks te geschieden als binnen de reeds bestaande of nog te vormen economische en sociale raden. De uiteindelijke verantwoordelijkheid komt geheel en al te rusten op de schouders van het Parlement dat de zetel is van het politieke evenwicht van de nationale belangen, de belangen van de consumenten, de minder bedeelde groepen en de regio's.
- e) In deze zin trachten de liberalen en democraten in de voorhoede allen met zich te verenigen die in de eerste plaats oog hebben voor het algemeen belang, in tegenstelling tot degenen die zich laten leiden door groepsbelangen, zoals rechtse nationalistische of conservatieve of linkse marxisten.

2. Wij streven naar een herverdeling van de welvaart in Europa.

De eis tot een herverdeling van de welvaart komt voort uit een groeiende ontevredenheid over de extreme verschillen tussen verschillende gedeelten van Europa en in de Gemeenschap als geheel, niet alleen inzake individuele welvaart maar ook in de inkomensstructuur en in de economische en sociale infrastructuur. De inwilliging van dergelijke eisen mag de goede werking van een pluralistische economie en maatschappij niet in gevaar brengen. Aan de andere kant is het tegemoet komen aan de verlangens binnen de hierboven genoemde grenzen zowel een morele en politieke doelstelling als een voorwaarde voor een evenwichtige groei.

3. Wij streven ook naar een herverdeling van de welvaart in de wereld.

De herverdeling van de rijkdom is ook op wereldniveau een actueel thema geworden. Hiertoe is een evenwichtig en samenhangend ontwikkelingsbeleid noodzakelijk, waarin rekening wordt gehouden met de behoeften van de minder ontwikkelde landen enerzijds en met de werkelijke mogelijkheden van de geïndustrialiseerde en de aardolieproducerende landen anderzijds. De zeer snelle en sterke stijging van de aardolieprijs en de reeds plaatsgevonden of te verwachten prijsstijgingen voor andere grondstoffen en voedingsmiddelen hebben de ruilvoet tussen de beide groepen van landen aanzienlijk gewijzigd. Een nog grotere wijziging is opgetreden in de economische betrekkingen tussen de aardolieproducerende landen en de armste ontwikkelingsgebieden. Economische groei is daarom overal ter wereld een volstrekte noodzaak wil men alle landen in staat stellen zich aan de noodzakelijke veranderingen aan te passen zonder dat te hoge offers of verstoringen de interne, internationale en sociale vrede in gevaar kunnen brengen.

4. De technologische vooruitgang voert onvermijdelijk tot structurele wijzigingen in de industrie. De hieruit voortvloeiende vraagstukken dienen in onderling overleg op communautair niveau te worden aangepakt. Tot de middelen om deze vraagstukken

op te lossen behoren ook selectieve overheidsinterventies. Dergelijke interventies dienen gericht te zijn op de totstandkoming van ondernemingen die levensvatbaar en concurrerend zijn in de normale omstandigheden van een vrije markteconomie. De liberalen kunnen niet dulden dat de overheidsmiddelen worden besteed voor de oprichting of instandhouding van oude of nieuwe industrieën die economisch niet levensvatbaar zijn.

De toenemende technische vernieuwing blijft niet zonder gevolgen voor de produktiestructuren van de Europese industrieën. Installaties zijn sneller verouderd en er is een toenemende behoefte aan nieuwe investeringen. Ook moet rekening worden gehouden met de plotse rijkdom van de aardolieproducerende landen die een stimulans vormt voor de vestiging van nieuwe industrieën in deze landen. Al deze wijzigingen veroorzaken vaak ernstige aanpassingsmoeilijkheden in de oude industrielanden, waardoor zowel op sociaal gebied als op het gebied van economie en financiën aanzienlijke spanningen kunnen optreden. In het licht van deze imminente crisis, waartegen geen individueel verzet kan baten, neemt de overheidsinterventie zowel op nationaal als op communautair niveau toe. De liberalen en democraten aanvaarden de noodzaak van dergelijke overheidsinterventies, maar verzetten zich tegen het gebruik van overheidsmiddelen ten behoeve van oude of nieuwe industrieën die niet levensvatbaar zijn in normale economische omstandigheden. Zij wensen derhalve dat de overheidsinterventie in toenemende mate op communautair niveau wordt gecoördineerd en gecontroleerd.

5. De bestrijding van de werkloosheid is van vitaal belang voor de handhaving van de democratische vrijheden. Ons uiteindelijke doel blijft een volledige werkgelegenheid over de gehele EEG, hoewel de technologische ontwikkelingen en een toenemende concurrentie van derde landen de verwezenlijking van dit doel bijzonder moeilijk maken. De totstandkoming van nieuwe en uitbreiding van de reeds bestaande industrieën en ondernemingen dient actief te worden gestimuleerd ten einde de structurele werkloosheid te verminderen en vooral voor jongeren werkgelegenheid te scheppen.

Werkloosheid op ruime schaal vormt een directe bedreiging voor de handhaving van een vrije, rechtvaardige en democratische maatschappij. Een dergelijke situatie geeft aanleiding tot sociale onrust, bedreigt het voortbestaan van een door vrije instellingen gecontroleerde Gemeenschap en schept een gevoel van aliënering bij de individuele personen en in de gezinnen door frustraties en permanente onzekerheid. Deze gevaren kunnen alleen worden bezworen door een zorgvuldig bestudeerd expansieprogramma van de produktiecapaciteit, waarbij moet worden uitgegaan van het concurrentievermogen op mondiaal niveau, een der pijlers van de EEG. Autarkie zou de vraagstukken alleen nog maar verergeren en op lange termijn onoplosbaar maken. Aangezien voor expansie aanzienlijke middelen zijn vereist en alles in het werk moet worden gesteld om de onvermijdelijke risico's van inflatie en recessie te vermijden is een bijzonder nauwgezette verdeling van deze middelen noodzakelijk tussen overheidsbestedingen, investeringen en consumptie. Eens te meer beklemtonen de liberalen de noodzaak van een soepele programmering, die meer en meer op communautair niveau moet worden beslist door coördinatie van nationale initiatieven dan wel door middel van nieuwe initiatieven van de communautaire instellingen.

6. De doelstellingen van ons economisch en sociaal beleid kunnen in Europa niet langer worden bereikt op nationaal niveau; politieke en economische eenmaking vullen elkaar aan.

De aanpassing aan de toenemende behoeften en de veranderende omstandigheden van hun volkeren en van de wereld is een taak die de mogelijkheden van de afzonderlijke Europese nationale staten te boven gaat. Dit geldt eveneens voor andere fundamentele aspecten zoals de internationale betrekkingen, de veiligheid en de noodzaak zoveel mogelijk bij te dragen tot het evenwicht en de vreedzame ontwikkeling van de wereld. Er bestaat daarom een onverbreekelijke samenhang tussen de Politieke en de Economische Unie. De liberalen zijn van oordeel dat het een niet zonder het ander kan worden verwezenlijkt.

VIII. Economische en Monetaire Unie

1. Er moet een Economische en Monetaire Unie tot stand worden gebracht. Alleen op deze manier kunnen de lid-staten van de Europese Gemeenschap samen de economische en sociale crisis overwinnen waarin zij zich allen bevinden. Er dient dan ook een vastberaden inspanning te worden gedaan om in alle landen van de Gemeenschap een parallelle economische ontwikkeling tot stand te brengen, evenals een economische integratie in de ruimste zin van het woord.

a) Een gestage en evenwichtige economische groei is slechts mogelijk op een veel grotere schaal dan die van de Europese landen afzonderlijk. Een dergelijke groei is slechts mogelijk op het niveau van de Europese Gemeenschap in haar huidige toestand waartoe nieuwe democratische landen eventueel kunnen toetreden. Een gemeenschappelijke markt voor goederen, diensten en kapitaal, met een bevolking van meer dan 250 miljoen, maakt een schaalvergroting van de economie mogelijk, evenals een vruchtbare combinatie van de produktiefactoren en de economische verdeling van de hulpbronnen. Dit alles is niet mogelijk in een kleiner gebied. Bovendien is een volledig gebruik van alle mogelijkheden van dit grotere gebied van de Europese Gemeenschap slechts mogelijk wanneer wij een gemeenschappelijke Europese valuta tot stand brengen. Hiertoe is een zeer hoge mate van integratie van het budgettaire economisch en sociaal beleid van de lid-staten van de Unie noodzakelijk. Zonder een dergelijke integratie maken spanningen die het gevolg zijn van sterk uiteenlopende inflatiepercentages, stagnatie, recessie of deflatie, onvoldoende werkgelegenheid en werkloosheid, alsmede van het daaruit voortvloeiende monetaire en fiscale saneringsbeleid van de verschillende landen, de totstandkoming en de handhaving van een gemeenschappelijke valuta onrealistisch. Tot op zekere hoogte zouden zelfs de verworvenheden die het gevolg zijn van de totstandkoming van een vrije markt in de Gemeenschap in gevaar worden gebracht. De Europese en Monetaire Unie is daarom noodzakelijk voor het bereiken van de door ons aangegeven doelstellingen.

b) Zonder de EMU zullen met name de Europeanen niet in staat zijn die bestaans- en hulpbronnen aan te boren die voor een betere verdeling van de rijkdommen niet alleen op nationaal en Europees vlak maar ook op wereldniveau noodzakelijk zijn. De door een mislukken van deze doelstellingen op middellange en

lange termijn optredende spanningen zouden explosieve effecten uitlokken. Dit is een centraal probleem in de huidige politieke constellatie in de wereld waarop de liberalen uitdrukkelijk de aandacht willen vestigen.

2. Vooruitgang bij de totstandkoming van de EMU veronderstelt een versterking van de rol van de Gemeenschap bij de belastingheffing.

Overeenkomstig het Verdrag van Rome zal een groeiend deel van de begrotingsmiddelen van de Gemeenschap afkomstig zijn uit de BTW, aangevuld met de landbouwheffingen en de invoerrechten op goederen uit derde landen. Er is een uniforme berekeningsbasis nodig voor de BTW, alsmede een harmonisatie van het toepassingsgebied en van de tarieven die wat de belangrijkste voedingsmiddelen betreft, zo laag mogelijk moeten worden gehouden. Dit zou ertoe bijdragen de nog bestaande handelsbelemmeringen op te heffen en de douanecontroles aan de grenzen op het grondgebied van de Gemeenschap overbodig te maken. Ook het aantal uiteenlopende tarieven dient geleidelijk te worden verminderd.

3. Vooruitgang bij de totstandkoming van de EMU veronderstelt een versterking van de rol van de Gemeenschap bij de inkomstenverdeling, maar wij beklemtonen de noodzaak om spaarzaamheid te betrachten bij de communautaire uitgaven.

Op dit gebied dient vooral te worden gestreefd naar een geleidelijke vermindering van de economische onevenwichtigheden tussen de naties en de regio's. De reeds bestaande instrumenten voor een betere inkomensverdeling dienen nog in aanzienlijke mate te worden verbeterd. Hierbij moet rekening worden gehouden met de noden en wensen van de regionale en plaatselijke overheid. Wij verwijzen in dit geval naar het Regionaal Fonds, het Sociaal Fonds, de Europese Investeringsbank en het EOGFL. In verschillende opzichten dragen deze instellingen bij tot een herverdeling van de welvaart in de Gemeenschap en in de gebieden waaruit deze bestaat. Dit moet echter nog ingrijpender en op samenhangender wijze geschieden.

4. Vooruitgang bij de totstandkoming van de EMU veronderstelt een grotere verantwoordelijkheid van de Gemeenschap ten opzichte van de derde wereld.

Het zal naar onze mening eveneens noodzakelijk zijn het Europees Ontwikkelingsfonds te versterken of de oprichting te overwegen van een orgaan dat zich evenals de bovengenoemde organen kan bezighouden met een gemeenschappelijk beleid van de landen van de Gemeenschap ten opzichte van de vraagstukken van de ontwikkelingslanden. Wij hechten groot belang aan de uitbreiding van de samenwerking met een groot aantal landen, met name de landen van de Overeenkomst van Lomé en de niet bij de Gemeenschap aangesloten Middellandse-Zeelanden, dit laatste in het kader van de zogenaamde « globale aanpak » van het Middellandse-Zeebeleid van de Gemeenschap.

5. Vooruitgang op de weg naar de EMU vereist nieuwe initiatieven en eventueel zelfs nieuwe instrumenten voor het gemeenschappelijk beleid en voor de gemeenschappelijke uitgaven, evenals een grotere rol van de begroting van de Gemeenschap en van de invloed van het Parlement daarop.

Er dienen nieuwe instrumenten voor het gemeenschappelijk beleid en op het gebied van het gemeenschappelijke optreden te worden overwogen in sectoren waar een gemeenschappelijke actie dringend geboden is, bij

voorbeeld de milieubescherming, vooral wat de vervuiling betreft, en de uitbreiding van de gemeenschappelijke onderzoeksprojecten. Bovendien moeten het industrieel beleid, het vervoersbeleid en het gemeenschappelijk landbouwbeleid met het regionaal beleid worden gecoördineerd. Over het algemeen is er behoefte aan een meer gedetailleerde structuur van de permanente programmering op middellange termijn om de uitgaven van de Gemeenschap te coördineren en deze af te stemmen op het einddoel, namelijk de opheffing van de nationale en regionale onevenwichtigheden. Aan de andere kant veronderstelt de uitbreiding van de bestaande en de ontwikkeling van nieuwe uitgavenprogramma's een wijziging van de begroting van de Gemeenschap die tevens zou bijdragen tot een versterking van de invloed en de bevoegdheden van het Europese Parlement. Ten slotte dient de EEG-Commissie ook te worden gemachtigd binnen de door de Raad en het Parlement gestelde grenzen, leningen op de kapitaalmarkt te sluiten.

6. Vooruitgang op de weg naar de EMU vereist nieuwe valutaregelingen :

- handhaving van de flexibele wisselkoersen tot aan de invoering van een Europese eenheidsvaluta;
- uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Monetair Fonds met het geleidelijk « poolen » van de valutareserves;
- uitbreiding van de wederzijdse kredietverlening onder voorbehoud van een versterkte samenwerking;
- de invoering van een « Europese valuta », die parallel loopt met de nationale valuta.

Een gemeenschappelijke Europese valuta is pas dan mogelijk wanneer een economische integratie in uitgebreide zin (met inbegrip van een doeltreffend regionaal en sociaal beleid) in het kader van een volledige Europese Unie is verwezenlijkt. Wie meent de moeilijkheden uit de weg te gaan door deze valuta alvast te creëren ter vervanging van een uitblijvende integratie lokt binnen de kortste termijn rampen uit. Het ontbreken van een wereldvalutaregeling verhoogt dit gevaar nog. Middelerwijl kan nog veel worden bereikt zoals blijkt uit de volgende vier doelstellingen welke wij vooropstellen :

1) Beperking van de koersschommelingen van de nationale valuta

In de Gemeenschap dient een overeenkomst te worden gesloten waarbij voor iedere nationale valuta een « indicatieve wisselkoerszone » wordt geschapen. De wisselkoers van de diverse landen mag niet buiten deze zone fluctueren. De lid-staten moeten evenwel de overeengekomen speelruimten kunnen wijzigen indien economische of sociale ontwikkelingen dit onvermijdelijk maken.

Niettemin dient alles in het werk te worden gesteld om dergelijke wijzigingen zoveel mogelijk te voorkomen. In geen geval mogen zij zonder voorafgaand overleg met de overige lid-staten van de Gemeenschap plaatsvinden. De grotere flexibiliteit van deze wisselkoerszones, vergeleken met de vaste, zij het ook aanpasbare koersen, zou de goede werking van een dergelijke overeenkomst vergemakkelijken en het overleg in de hand werken.

2) Poolen van reserves

Er dient een overeenkomst tot stand te komen over het gedeeltelijk poolen van een deel van de valutareserves van de lid-staten. Het beheer van deze « pool » moet in handen worden gelegd van het voorgestelde

Europese Monetaire Fonds dat zijn werkzaamheden in nauwe samenwerking met de Gemeenschap en de centrale banken van de lid-staten uitoefent. Hiermede zou dan de kern van een koersstabilisatiefonds zijn gevormd dat zich geleidelijk kan ontwikkelen tot een onafhankelijke, centrale, monetaire overheid die toezicht houdt op de beschikbare geldhoeveelheid in de Gemeenschap.

3) Wederzijdse kredietverlening

Het thans tussen de landen van de Gemeenschap toegepaste stelsel van wederzijdse kredietverlening op korte, middellange en lange termijn dient, uitgaande van een nauwe samenwerking op economisch, financieel en monetair gebied, te worden uitgebreid. De coördinatie van de begrotingen, het economische, het monetaire en het werkgelegenheidsbeleid en het beleid ter bestrijding van de inflatie kunnen niet los van elkaar, noch onafhankelijk van een aantal maatregelen tot oprichting van gemeenschappelijke monetaire instellingen geschieden. Hiertoe behoren eveneens richtlijnen op sociaal gebied en de weerslag daarvan op de produktiviteit, de arbeidsvoorwaarden en de medezeggenschap van de werknemers in de leiding van de ondernemingen.

4) Invoering van een Europese valuta die parallel loopt met de nationale valuta (« parallele valuta »)

De liberalen en democraten zijn voorstander van de instelling van een « parallele valuta » in de Gemeenschap — eventueel onder de naam « florijn ». Een florijn zou dan overeen moeten komen met een rekenenheid zoals deze bij voorbeeld in de Overeenkomst van Lomé is bedoeld, dit wil zeggen gebaseerd op een onderling overeengekomen « mand » van valuta's van de Gemeenschap. Dit maakt de florijn minder gevoelig voor sterke en plotselinge koersschommelingen dan de afzonderlijke valuta's. Het algemeen gebruik van de florijn wordt niet verplicht gesteld. Aanvankelijk zal deze valuta kunnen worden gebruikt voor het verrekenen van saldi tussen de Gemeenschap en de lid-staten, voor de communautaire begroting, voor bijdragen aan de derde wereld en daarmede verband houdende of bijzondere situaties. Later zal hij uitgegeven kunnen worden in grote bankbiljetten voor het gebruik tussen centrale banken, grote handelsbanken, financiële organisaties en intra-Europese ondernemingen. De uitgifte zou moeten plaatsvinden onder het toezicht van het Europees Monetair Fonds, ofwel als tegenwaarde van de in het EMF gepoolde reserves (in dit geval vertegenwoordigt de florijn een soort van Europese « trekingsrechten ») of ten opzichte van nationale valuta's zoals de Amerikaanse dollar of de yen. Wanneer de markt, zoals mag worden aangenomen, positief op dit initiatief reageert, zal het gebruik van de florijn geleidelijk kunnen worden uitgebreid tot kleine transacties, belastinginning, uitgave van obligaties, afrekening van handelstransacties enz. in Europa of tussen Europa en andere delen van de wereld. Het evenwicht tussen de hoeveelheid florijnen en nationale valuta's kan worden gehandhaafd door interestverschillen, die automatisch tussen deposito's of leningen in florijnen en in sterkere of zwakkere valuta's zouden ontstaan. Zonder de nationale valuta's te vervangen is het aldus mogelijk de Europese en de internationale markten langzamerhand te wennen aan het praktische gebruik van een niet-nationale, Europese valuta. Om redenen van eigenbelang en prestige zouden de

nationale regeringen van de Gemeenschap streven naar een vaste wisselkoers tussen de eigen valuta en de florijn. Dit alles zou een aanzienlijke vooruitgang betekenen in de richting van een toenemende harmonisatie en van de uiteindelijke integratie van het economisch, financieel en monetair beleid, die tot een gemeenschappelijke valuta en de volledige verwezenlijking van de EMU zal voeren.

7. De Gemeenschap dient in internationale monetaire en economische aangelegenheden « met één stem te spreken ».

Zodra de doelstelling van een volledige politieke en economische unie is bereikt, zou de Gemeenschap natuurlijk ook in haar externe economische betrekkingen als een eenheid moeten optreden. Intussen kan echter heel wat worden gedaan om nu reeds « met één enkele stem te spreken » en om te komen tot harmonisatie van de standpunten in de Gemeenschap ten aanzien van mondiale, economische en monetaire vraagstukken. Succes zal afhangen van de bij de harmonisatie van het beleid in de Gemeenschap geboekte vooruitgang. In dit verband hebben wij reeds de aandacht gevestigd op het belang van de Overeenkomst van Lomé, de gezamenlijke aanpak van de Middellandse-Zeeproblemen en de Noord-Zuiddialoog. Tevens is nog veel werk voor de boeg op het gebied van de Oost-West-betrekkingen en op de beslissende terreinen van de samenwerking met het Internationale Monetaire Fonds, de Wereldbank, de Verenigde Staten en de overige belangrijke industrielanden van de vrije wereld, alsmede op het stuk van het mondiale handels-, ontwikkelings- en monetair beleid.

8. Er dient een poging te worden ondernomen om verdere vooruitgang te boeken voor de totstandkoming van de Europese en Monetaire Unie met name wat betreft de verdere harmonisatie van het nationaal beleid van de lid-staten op het gebied van concurrentie, economische zaken, belastingdruk, financiën, valuta en sociaal beleid. De totstandkoming van de Economische en Monetaire Unie is van essentieel belang ter vrijwaring van de nu reeds in de Gemeenschap bereikte resultaten.

Vooruitgang op de weg naar de Economische en Monetaire Unie is van essentieel belang: dit betekent dat de harmonisatie van het nationaal beleid op economisch, financieel en monetair gebied moet worden voortgezet. Zonder deze harmonisatie zouden de reeds bestaande spanningen, die duidelijk aan de dag treden in het ontbrekende evenwicht tussen de betalingsbalansen van de lid-staten, aanleiding kunnen zijn om een protectionistisch nationaal beleid te voeren. Het gevolg hiervan zou een uitholling zijn van de reeds op het gebied van de liberalisatie van het kapitaalverkeer bereikte vooruitgang, de douane-unie, evenals van het gemeenschappelijk buitentarief en het gemeenschappelijk handelsbeleid. Tevens zouden de handhaving en de verbetering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, de coördinatie van het buitenlandse beleid, de gemeenschappelijke acties op belangrijke gebieden van de wereldpolitiek, zoals bij voorbeeld betrekkingen met Oost-Europa en de derde wereld, op losse schroeven worden gezet.

IX. Energiebeleid

1. Het energiebeleid van de Europese Gemeenschap kan bepalend zijn voor de samenleving waarin wij en de komende generaties zullen leven. Dit beleid dient ons niet alleen grotere onafhankelijkheid te geven ten aanzien van onze energieleveranciers,

doch tevens de huidige en komende generaties de nodige garanties te bieden voor het gebruik van kernenergie, vooral wat betreft de bescherming van het milieu en de handhaving van de vrede die door de verspreiding van gevaarlijke technologieën kan worden bedreigd. Onze wetenschappelijke kennis inzake de kernenergie als energiebron moet worden uitgebreid en wij dienen het onderzoek naar alternatieve energiebronnen te bevorderen. De liberalen en democraten zijn van mening dat de Europese Unie in dit verband een beslissende rol dient te spelen. Zij willen de energievoorziening van Europa veilig stellen, zodat het aan de toekomstige uitdagingen het hoofd kan bieden.

- a) Voor de dekking van haar energiebehoeften is de EEG voor ongeveer 60 % afhankelijk van de import, hoofdzakelijk van aardolie en aardgas. De afhankelijkheid van de invoer van deze primaire grondstoffen kan ook tot economische en politieke afhankelijkheid voeren. Het is niet uitgesloten dat Europa gedwongen wordt een nog hogere prijs voor zijn energievoorziening te betalen en hiertoe een vast deel van zijn inkomen en valutareserves moet aanwenden.
- b) De vraagstukken in verband met de kernenergie zijn van het grootste belang voor alle burgers, met name wat betreft de gevolgen van besluiten op dit gebied voor de toekomst. De publieke opinie dient dan ook ter zake permanent en objectief te worden voorgelicht over mogelijke ontwikkelingen. De Europese burgers zullen zich aldus een oordeel kunnen vormen over de vraagstukken in verband met de toenemende vraag naar energie tegen de achtergrond van de behoeften en de beschikbare hulpbronnen.
- c) Het is een illusie te veronderstellen dat Europa op energiegebied ooit onafhankelijk zal worden — althans in de nabije toekomst. Zij beschikt slechts over beperkte aardolie — en aardgasreserves, met name vóór de kust, waar de produktie op enorme moeilijkheden stuit. Zelfs al werd de kolenproduktie gestimuleerd, en ook al werd deze produktie wederom winstgevend als gevolg van nóg hogere aardolieprijzen, dan nog kunnen de kolen als zodanig geen oplossing bieden voor onze energieproblemen. Kolen kunnen geen grotere rol meer vervullen dan die van een welkome aanvullende energiebron.
- d) Kerncentrales zouden Europa een zekere onafhankelijkheid kunnen waarborgen, maar er heerst nog steeds onzekerheid over de gevolgen voor het milieu en over de beschikbaarheid van splijtstoffen in de toekomst. Dit vraagstuk zal in paragraaf 7 nader worden besproken.
- e) Nieuwe potentiële energiebronnen bevinden zich nog steeds in een stadium van onderzoek en ontwikkeling en zullen wel niet binnen de komende 10 tot 20 jaar aan de toenemende vraag kunnen voldoen. Desondanks moet het onderzoek naar deze nieuwe energiebronnen worden aangemoedigd.
- f) Het is van belang thans een nauwkeurig beeld te hebben van de omvang van de nog beschikbare aardolie- en aardgasreserves. De Verenigde Staten, die de grootste energieverbruiker zijn, ondervinden reeds de ongemakken van een tekort aan aardgas en de Amerikaanse consument zou zich kunnen ontwikkelen tot een ernstige concurrent voor de nog aanwezige energievoorraden in de wereld.

2. De sterke stijging van de energieprijzen en de schaarste van de energiebronnen kunnen onze welvaart en ons welzijn in het gedrang brengen. Wij dienen ernaar te streven alle verbruikers voldoende

- energie tegen redelijke prijzen ter beschikking te stellen. Een rationele programmering met het oog op een optimaal gebruik van de beschikbare energie is noodzakelijk. In de toekomst zal een vrije keuze van de energiebron, zoals men in het verleden gewoon was, niet meer mogelijk zijn. Dit betekent dat de concurrentie in het gebruik van de diverse energiebronnen tot op zekere hoogte zal worden beperkt. Een liberaal beleid dient erop gericht te zijn eventuele ongewenste economische ontwikkelingen die hieruit kunnen voortvloeien, te voorkomen.
- a) Er bestaat een direct verband tussen stijgende energieprijzen en inflatie.
 - b) De stijgende energieprijzen bedreigen de concurrentiepositie van alle Europese landen die op de invoer van veel energie zijn aangewezen, met alle gevolgen vanden op sociaal en economisch gebied.
 - c) Een efficiënter gebruik van de energie en het vermijden van overbodige opwekkingsprocessen is dan ook noodzakelijk.
 - d) In de optimale energieprijs is niet alleen rekening gehouden met de primaire produktiekosten, maar ook met de milieutechnische en sociale kosten. Deze prijs dient een redelijke keuzemogelijkheid te bieden uit de verschillende vormen van energie en een rationeel gebruik daarvan in de hand te werken.
- 3. De liberalen en democraten zijn van oordeel dat een te grote machtsconcentratie, zowel bij de overheid als in handen van particulieren, ook op energiegebied gevaarlijk is wegens haar economische, bureaucratische en politieke gevolgen. De concurrentie tussen de verschillende energiebronnen moet worden gehandhaafd.**
- a) De burgers van de Gemeenschap hebben er belang bij dat aan de particuliere industrie een aanzienlijke taak wordt toebedeeld en dat deze op het gebied van de energie concurrerend optreedt. De omvang van de vereiste investeringen met de daarmee verbonden aanzienlijke kapitaalrisico's ter beveiliging van de toekomstige voorziening, het mondiale karakter van deze activiteiten en de noodzaak de pluraliteit van de toegang tot de energiebronnen te handhaven, maken deze deelneming van het particulier initiatief aan de energievoorziening noodzakelijk.
 - b) De overheid kan een actieve rol op energiegebied spelen door de opsporing van nieuwe energiebronnen te bevorderen en door in het algemeen een energiebeleid te voeren dat is aangepast aan de belangen zowel van de particuliere industrieën als van de individuele burger. Haar streven dient erop gericht te zijn dat te allen tijde voldoende energiebronnen toegankelijk blijven.
- 4. De liberalen en democraten zijn bezorgd over de gevolgen van de energiecrisis voor de huidige generaties. Anderzijds vrezen zij dat ook de energievoorziening van de komende generaties in het gedrang zal worden gebracht indien niet onmiddellijk overeenstemming wordt bereikt over maatregelen om een duurzame voorziening te verzekeren.**
- a) Het energieverbruik is de afgelopen eeuw, vooral echter de laatste decennia, voortdurend toegenomen. Door de toenemende vraag naar aardolie en aardgas is het niet denkbeeldig dat deze twee energiebronnen snel uitgeput raken. De oplossing voor onze toekomstige energiebehoeften ligt in een combinatie van alternatieve energiebronnen, energiebesparing en een grotere doeltreffendheid bij produktie en verbruik.
 - b) De nationale overheid en de Gemeenschap dienen een beleid uit te stippelen en uit te voeren dat niet alleen gericht is op het onderzoek, maar ook op de manier waarop de bestaande energiebronnen zo doeltreffend en rationeel mogelijk kunnen worden geëxploiteerd.
 - c) Aardgas en aardolie zijn waardevolle grondstoffen voor de toekomstige ontwikkeling van de petrochemische en andere industrieën. Elke verspilling van deze koolwaterstoffen zal de komende generaties van deze waardevolle hulpbronnen beroven.
- 5. Gemeenschappelijke initiatieven op het gebied van de energie zijn van essentieel belang in de Gemeenschap. Daarbuiten dient gestreefd te worden naar de totstandkoming en handhaving van een gemeenschappelijke belangensfeer met andere landen, zowel verbruikers als producenten, waarbij rekening moet worden gehouden met de politieke en economische gevolgen van de energievraagstukken op wereldniveau.**
- a) Permanent overleg tussen de EEG en de voornaamste energieproducerende en energieverbruikende landen in onontbeerlijk. Het risico van een ongebreidelde concurrentie tussen de industrielanden om de hand te leggen op de nog aanwezige energiebronnen en een nog grotere stijging van de energieprijzen zouden de fundamenten van de democratie zelf kunnen ondergraven.
 - b) Goedkope energie kan niet langer in het vooruitzicht worden gesteld, aangezien de vraag zal blijven toenemen en de beschikbare bronnen steeds schaarser zullen worden. Hiervan uitgaande dienen wij onverwijld het economische beleid van de Gemeenschap te herzien en met name een Europees investeringsbeleid te omschrijven ter financiering van nieuwe energiebronnen.
 - c) De plotse stijging van de energieprijs vormt een ernstige bedreiging voor de economieën van de derde wereld met name van landen die niet over eigen energiebronnen beschikken. Europa moet deze landen helpen.
 - d) Bij de onderhandelingen met de ontwikkelingslanden inzake de grondstoffenproblemen dient Europa voorstellen te doen voor de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen in landen die daarvoor reële ontwikkelingskansen bieden.
- 6. Het Europese energiebeleid moet streven naar een zo rationeel mogelijk gebruik van de bestaande energiebronnen, met als voornaamste doel de afhankelijkheid van Europa van de import te verminderen. Een eerste vereiste is een doeltreffender gebruik van energie door bij voorbeeld betere isolatietechnieken en bevordering van energiebesparende technieken. Op dit gebied is een doeltreffende voorlichting van essentieel belang. In dit verband komt het erop aan verspilling te bestrijden en te bezuigen zonder dat dit een nadelige invloed op de levensstandaard met zich brengt.**
- a) Ten gevolge van de toenemende vraag in de wereld wordt energie net als andere grondstoffen, een zeer kostbaar goed. Tot dusver heeft de hogere prijs geringe invloed gehad op het verbruik. Desondanks dient de prijs een factor te zijn in een beleid dat gericht is op energiebesparing. De economie moet zich blijven aanpassen en haar energiebehoeften reduceren om de energiebronnen te sparen.
 - b) Geringere afhankelijkheid van de overzeese energieaanvoer is mogelijk door verhoging van de produktie van aardolie, aardgas en steenkolen. Bij de

exploitatie van deze natuurlijke rijkdommen dient evenwel rekening te worden gehouden met de nationale en communautaire besparingsdoelstellingen. Voor steenkool dient een programma op lange termijn te worden uitgewerkt, met het oog op een grotere rentabiliteit van de mijnbouwindustrie door de ontwikkeling van nieuwe technieken. Invoer en verbruik van steenkolen dienen met inachtneming van de gevolgen voor het milieu te worden aangemoedigd, ten einde onze afhankelijkheid van aardolie te verminderen.

- c) De opsporing van aardolie en aardgas in de Noordzee en in andere delen van het Europese continentale plat dient door de Gemeenschap te worden aangemoedigd, met name door de bevordering van nieuwe exploratie- en produktietechnieken.
- d) Aangezien voor de opsporing, de winning en de verwerking van koolwaterstoffen aanzienlijke investeringen nodig zijn, dienen aan particuliere investeerders alle nodige waarborgen te worden gegeven ten einde een bepaalde graad van energievoorziening te waarborgen en de Gemeenschap tegen onvoorziene omstandigheden te beschermen.
- e) Voor de handhaving van de huidige levensstandaard zal steeds meer energie nodig zijn. Aangezien wij alle regio's in de Gemeenschap willen laten delen in de welvaart, zullen onze energiebehoeften in de toekomst aanzienlijk blijven.

7. De liberalen en democraten zijn van mening dat kernsplitsing een noodzakelijk maar tijdelijk alternatief kan bieden voor de toenemende vraag naar energie. Zij beseffen echter ten volle de gevaren die met het gebruik van deze energiebron zijn verbonden, waardoor zijn rol als alternatieve energievoorziening nog steeds niet vaststaat. Wij beseffen ten volle de vraagstukken die de verspreiding van het gebruik van kernenergie met zich brengt. Alle beschikbare kennis dient dan ook te worden samengebundeld in een onderzoekprogramma, gericht enerzijds op de oplossing van vraagstukken in verband met de recycling van de radioactieve afvalstoffen en anderzijds de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen, waaronder ook bepaalde vormen van kernenergie die volstrekt veilig zijn en geen schade aan het milieu berokkenen. In afwachting daarvan is het verlenen van vergunningen voor de oprichting van nieuwe nucleaire industrieparken in de lid-staten van de EEG een hachelijke onderneming tenzij deze lid-staten de nodige waarborgen bieden inzake :

- de veilige opslag van radioactieve afvalstoffen;
- de veilige en technisch doeltreffende tussen-tijdse opslag.

De liberalen en democraten zijn er geen voorstander van de reeds bestaande kerncentrales te sluiten.

Aangezien niet kan worden vooruitgelopen op de omvang van het energieverbruik in de toekomst en de ontwikkeling van alternatieve energiebronnen, stellen wij voor de mogelijkheid open te houden in een later stadium een beroep te doen op kernenergie om de nog resterende energiebehoeften te dekken, zonder ons nu reeds definitief tot een dergelijk beleid te verplichten.

- a) Wellicht zullen de nieuwe energiebronnen niet voor het einde van deze eeuw aan de toenemende vraag aan energie kunnen voldoen. Verdere economische groei zal ondanks eventuele energiebesparingen gepaard gaan met een groter verbruik. De verdere

ontwikkeling van de nucleaire technologie is wellicht onvermijdelijk, mede om een te snelle vermindering van de aardolie- en aardgasvoorraden te voorkomen.

- b) De democraten kunnen niet ongevoelig blijven voor de reacties van de publieke opinie op de bouw van nieuwe kerncentrales. Meer openheid en voldoende voorlichting van het publiek inzake het energiebeleid van de Gemeenschap is onontbeerlijk. Bij het plannen van nieuwe kerncentrales en opwerkingsinstallaties dient rekening te worden gehouden met de ecologische en milieutechnische factoren evenals met de mogelijkheid van een veilige opslag van de radioactieve afvalstoffen.
- c) Wanneer de bouw van nieuwe kerncentrales in de Gemeenschap noodzakelijk blijkt dienen de lid-staten vooraf overleg te plegen ten einde een te grote concentratie van dergelijke installaties in sommige gebieden te voorkomen, met name aan weerszijden van de grenzen tussen de lid-staten. Overeenkomsten tussen de lid-staten van de Gemeenschap kunnen bijdragen tot een gelijkmatiger verdeling van de kerncentrales. Voor de veiligheid, de ligging en andere essentiële aspecten moeten Europese criteria worden ontworpen, waarbij ook het Europese Parlement moet worden betrokken.
- d) Een van de meest dringende problemen die het gebruik van kernenergie met zich brengt is de opslag van de radioactieve afvalstoffen. Het onderzoek op dit gebied moet worden gestimuleerd en dient te geschieden in nauwe samenwerking met andere democratische landen buiten de EEG. Bij de opslag van radioactief materiaal dienen de lid-staten van de Gemeenschap de grootste zorgvuldigheid te betrachten niet alleen om wille van het stralingsgevaar, maar ook omdat deze afvalstoffen gebruikt kunnen worden de vervaardiging van dodelijke wapens. Zolang deze afvalstoffen niet op definitieve wijze kunnen worden verwijderd, zijn maatregelen in verband met opslag en vervoer noodzakelijk. Het lozen van nucleaire afvalstoffen in de oceaan kan ernstige gevaren voor de toekomst met zich brengen.

8. Het communautaire beleid inzake grondstoffen die niet voor energieopwekking zijn bestemd, dient in de eerste plaats gericht te zijn op de diversificatie van de huidige grondstoffenvoorziening door betere exploitatie, rationeler gebruik en recyclage.

- a) Door het sterk gestegen verbruik van bepaalde grondstoffen is er een reële mogelijkheid dat bepaalde kostbare grondstoffen in de nabije toekomst schaarser worden, waardoor de industrielanden en de ontwikkelingslanden voor nieuwe problemen zullen worden geplaatst. De Gemeenschap dient vooruit te denken. Hierbij is de bestrijding van iedere vorm van verspilling een eerste voorwaarde. Een dergelijk beleid dient niet onherroepelijk te leiden tot een verlaging van het inkomen van de producerende landen, aangezien de meeste grondstoffenprijzen een opwaartse trend vertonen.
- b) Nauw verbonden met het onderzoek naar alternatieve energiebronnen is de opsporing van nieuwe vindplaatsen van delfstoffen die voor de industrie nodig zijn. De ontdekking van voorkomens kan van groot belang zijn voor een aantal landen die tot nog toe zijn achtergebleven omdat zij niet over dergelijke waardevolle hulpbronnen beschikten.

x. Kleine en middelgrote ondernemingen

1. De kleine en middelgrote bedrijven vormen één van de pijlers van het economische bestel van de lidstaten van de EEG, zowel uit hoofde van hun produktiviteit als om hun bijdrage tot de tewerkstelling.
 - a) Hoewel de multinationale ondernemingen, de financiële groeperingen en de productieconcerns zich in aantal en omvang blijven uitbreiden, vormen grote ondernemingen nog steeds slechts een beperkt gedeelte van de economie. Tot een geavanceerd industrialisatieproces behoort een krachtige industriële diversificatie, en juist aan de ontwikkeling van de kleine en middelgrote bedrijven herkent men de economisch geavanceerde sectoren.
 - b) Kleine en middelgrote bedrijven spelen een vitale rol, niet slechts in de rechtstreeks produktieve sfeer, doch ook in de tertiaire sector, van de handel tot het geldwezen, van de kredietverlening tot de vrije beroepen, van het vervoer tot andere sectoren van algemene dienstverlening. In enkele van deze sectoren domineert ontegenzeggelijk het midden- en kleinbedrijf. In deze sectoren, evenals in de rechtstreeks produktieve sfeer, is de soliditeit van de kleine en middelgrote bedrijven eveneens toe te schrijven aan hun grotere mobiliteit en soepelheid waardoor zij zich vlugger kunnen aanpassen aan de zich voortdurend wijzigende markten en openstaan voor technologische vernieuwingen en — tot op zekere hoogte — hun produktieniveau kunnen variëren en hun organisatie kunnen aanpassen; kortom zij kunnen dit proces van voortdurende ontwikkeling, dat in een geavanceerde maatschappij vereist is, beter nog dan de grote ondernemingen realiseren.
 - c) In feite heeft de industriële concentratie op het moment dat zij een bepaald niveau overschrijdt, dikwijls een nadelige uitwerking op de produktie. Het is dan ook om deze reden dat bepaalde grote overkoepelende maatschappijen (zogenaamde holding-companies) zich op basis van een gecentraliseerde financieringsstructuur hebben georganiseerd, terwijl de verantwoordelijkheid voor de produktie aan kleinere soepeler eenheden wordt overgelaten.
2. Om zowel economische als politieke redenen zijn wij diep overtuigd van de noodzaak van het stimuleren van de ontwikkeling van het midden- en kleinbedrijf. Deze ondernemingen garanderen een levendige markt, een pluralistische economie en de aanwezigheid van onafhankelijke economische krachten : zij zijn wars van de bureaucratische praktijken van de genationaliseerde bedrijven en eveneens wars van de bureaucratie waarin de grote ondernemingen in het algemeen zo gemakkelijk vervallen. zij leiden gekwalificeerd personeel op voor zowel leidinggevende functies als voor de produktie; in hun bijdrage tot de bestrijding van de werkloosheid scheppen zij betere menselijke betrekkingen; zij zijn de onmisbare voorwaarde voor de echte economische diversificatie waaraan het politieke pluralisme nauw verbonden is. Zij zijn met andere woorden een kernelement in de ontwikkeling van de sociale vrije markteconomie, het fundamentele doel van de Federatie van Liberale en Democratische partijen van de EG.

Middelgrote bedrijven zijn veel marktgevoeliger en werken soepeler en efficiënter. Zij voorkomen verstoringen

gen van de markt en waarborgen gelijktijdig het voortbestaan van efficiënte bedrijven en hun onafhankelijkheid ten opzichte van het staatsgezag, hetgeen een van de essentiële doelstellingen van de Federatie is. Om dezelfde redenen moet energiek worden opgetreden tegen elk soort van onderhandse afspraken tussen grote multinationale ondernemingen en dragers van de politieke en administratieve macht. Deze afspraken kunnen namelijk twee negatieve consequenties hebben. De eerste is van economische aard en biedt de zeer grote ondernemingen de gelegenheid verschillende voordelen te behalen op kosten van de gemeenschap. De tweede is van politieke aard : er is namelijk een gevaarlijk ineen-groeien gaande van economische macht, overheid en politiek die het rampzalige gevolg heeft dat de juiste werking van de democratische instellingen wordt belemmerd.

3. De liberalen spreken zich uit voor de spoedige verwezenlijking van een programma ten gunste van de kleine en middelgrote bedrijven van de Gemeenschap.

De kernpunten van dit programma zijn :

- a) coördinatie van het beleid van de lidstaten,
 - b) de opleving van de Economische en Monetaire Unie,
 - c) naleving van de regels op het gebied van de mededinging,
 - d) harmonisatie, versoepeling en vereenvoudiging van het fiscale beleid,
 - e) aanpassing van het kredietverleningsbeleid ter compensatie van de nadelen verbonden aan de financiering van kleine en middelgrote ondernemingen,
 - f) aanpassing van verschillende aspecten van het sociale beleid aan de economische situatie van het midden- en kleinbedrijf,
 - g) bevordering van de opleiding en bescherming van de ondernemer,
 - h) het vergemakkelijken van de toegang tot het onderzoek alsmede van het eigen onderzoek van de kleine en middelgrote bedrijven,
 - i) harmonisatie en ontwikkeling van geschikte juridische structuren,
 - j) bevordering van de intra- en extracommunautaire uitvoer van de kleine en middelgrote bedrijven,
 - k) aanbestedingen dienen zodanig te geschieden dat de markt voor kleine en middelgrote ondernemingen niet ontoegankelijk wordt.
- a) Er dient een volledige uitwisseling plaats te vinden van de gegevens en ervaringen van de lidstaten inzake de door hen genomen maatregelen om de kleine ondernemingen te helpen. Een coördinatie van deze informatie kan eventueel waardevolle initiatieven aan het licht brengen om kleine en middelgrote ondernemingen te steunen. In alle maatregelen die op communautair niveau worden genomen dient ten volle rekening te worden gehouden met de belangen van de kleine en middelgrote ondernemingen — vooral in het kader van het regionaal beleid. Voor een doeltreffender coördinatie van deze bepalingen is het nodig dat in de Europese Commissie een voor dit werktelein verantwoordelijk commissaris wordt aangesteld. Ook in het Economisch en Sociaal Comité en in andere organen van de Gemeenschap dienen de kleine en middelgrote ondernemingen proportioneel te zijn vertegenwoordigd.
 - b) De uiteenlopende economische programma's van de lidstaten kunnen tot ernstige verstoringen van de

concurrentie leiden, aangezien de nationale steunmaatregelen vaak niet in overeenstemming zijn met de bepalingen van het Verdrag van Rome. De Europese Commissie dient deze programma's te harmoniseren en de coördinatie van het beleid van de lid-staten in deze sector te bevorderen. Zij dient in haar voorstellen op economisch gebied duidelijke keuzemogelijkheden te bieden waarin rekening wordt gehouden met de behoeften van de kleine en middelgrote ondernemingen.

Monetaire stabiliteit is een eerste vereiste voor het behoud van de overlevingskansen van de kleine ondernemingen, omdat zij niet langer de financiële verliezen kunnen dragen die het gevolg zijn van voortdurend schommelende wisselkoersen.

- c) De Commissie dient als hoedster van de Verdragen te waken over de naleving van de mededingingsregels overeenkomstig artikel 85 en 86 van het Verdrag van Rome. Zij dient de kleine en middelgrote ondernemingen op de hoogte te stellen van de door haar goedgekeurde vormen van samenwerking.
- d) De nationale bepalingen met betrekking tot de BTW, de belasting over de winsten, de inkomstenbelastingen, de industriebelasting en de successierechten moeten worden geharmoniseerd. Hierbij moet worden gestreefd naar een versoepeling van deze regelingen, ten einde de ondernemingen aan te moedigen en de oprichting van nieuwe industrieën in de hand te werken.
- De Commissie dient eveneens voorstellen in te dienen voor een eenvoudiger stelsel van belastinginning.
- e) Gegevens en ervaringen in verband met het beleid der lid-staten inzake kredietverlening aan kleine ondernemingen moeten worden bijeengebracht met het oog op de harmonisatie van het kredietbeleid op communautair niveau.
- De eventuele financiële interventies van de Gemeenschap door middel van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL), het Europees Sociaal Fonds, het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, of financiële steun van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en de Europese Investeringsbank dienen te worden gecoördineerd en uitgebreid. Zoals is gebleken, vinden de grote ondernemingen gemakkelijk de weg naar deze communautaire financieringsbronnen. Dit geldt niet voor de kleine en middelgrote bedrijven. De voorlichting betreffende deze financieringsbronnen zou op veel ruimere schaal dienen te geschieden zodat deze bedrijven evenals de grote bedrijven hierover informatie verkrijgen. De Commissie dient concrete voorstellen in te dienen ter rationalisatie van de financiële steunmaatregelen en voorkeur te geven aan de kleine en middelgrote bedrijven bij de toekenning van deze steun.
- f) Het midden- en kleinbedrijf waarborgt meer dan elke andere ondernemingsvorm de stabiliteit van de werkgelegenheid. Hoewel zij enerzijds voor deze belangrijke stabiliteit in tijden van crises zorgen, dragen zij echter ook de voortdurend stijgende lasten van de werkgever. De Commissie dient met dit aspect rekening te houden bij de verwezenlijking van haar sociale actieprogramma en de lid-staten dringend te verzoeken in het kader van hun programma's ter financiering van de sociale zekerheid een selectief beleid te voeren.
- g) Voor het leiden van een klein of middelgroot bedrijf is vakkennis op de meest uiteenlopende gebieden vereist. De wetgever dient de beroepsopleiding van de

bedrijfsleiders in deze sector te bevorderen en hen de toegang tot deze opleidingen te vergemakkelijken zoals reeds lang voor loontrekkers het geval is. De Commissie dient aan de zelfstandigen toegang te verlenen tot het Europees Sociaal Fonds en met hulp van het Europees Centrum voor de beroepsopleiding concrete mogelijkheden open te stellen.

- h) Het onderzoekbudget van de kleine en middelgrote bedrijven is beperkt. Zeer dikwijls staat de algemene begroting van een onderneming de vrijmaking van kapitaal voor onderzoek niet toe. Bepaalde lid-staten hebben de modernisering van kleine en middelgrote bedrijven bevorderd door « onderzoekscontracten » te verlenen. Er dienen regelingen te worden getroffen waardoor deze bedrijven zich aaneen kunnen sluiten, ten einde hun mogelijkheden tot onderzoek te verbeteren om zodoende van de technologische vooruitgang te kunnen profiteren.
- Dergelijke initiatieven kunnen in de hand worden gewerkt wanneer de communautaire financieringsinstellingen de toegang tot het onderzoek vergemakkelijken en overeenkomsten tussen kleine of middelgrote bedrijven met het oog op een gemeenschappelijk onderzoekprogramma in de hand werken.
- i) Het juridische kader van de bedrijfsvoering is in alle lid-staten zeer verschillend. Indien deze toestand voortduurt, kan dit ertoe leiden dat ondernemingen van een lid-staat worden benadeeld ten opzichte van de Gemeenschap als geheel. De uitwisseling van ervaringen tussen de lid-staten dient te worden uitgebreid en er dienen algemene normen inzake bedrijfsvoering te worden opgesteld.
- j) Het communautaire handelsbeleid behoort eveneens de belangen van het midden- en kleinbedrijf te dienen, d.w.z. het dient de toegang tot de markten voor deze bedrijven te vergemakkelijken en te zorgen voor adequate dekking tegen de risico's bij grote uitvoertransacties.

XI. Vervoersbeleid

Er moet een Europees Vervoersbeleid ontworpen worden waarin een harmonisatie van de voorwaarden van mededinging tot een vrije markt van goederen-transport leidt.

Protectionistische maatregelen en verschillende financieringssystemen van het vervoer door de lid-staten beperken de voordelen van een gemeenschappelijke markt. De ontwikkeling van een samenhangend vervoersbeleid is een noodzakelijke aanvulling bij het streven naar een economische unie; er zijn vooral goede verbandingen nodig tussen de dichter bevolkte en de perifere gebieden voor het goederenvervoer.

Ondanks het aannemen door het Europees Parlement van een voorstel tot een alles omvattende benadering van het vervoersbeleid in september 1974 heeft de Raad van Ministers nog slechts enkele ongecoördineerde besluiten op dit gebied aangenomen en heeft in bijzonder gefaald om art. 75 van het EEG verdrag toe te passen.

XII. Landbouwbeleid

1. Een landbouwbeleid dat voorziet in een toereikende voedselproductie beantwoordt aan één van de fundamentele behoeften van de mensheid. Een liberaal landbouwbeleid zal daarbij eveneens zorgdragen voor de arbeids- en levensomstandigheden op het platteland. Het beperkt zich derhalve niet

alleen tot technische en commerciële vraagstukken van de landbouwproductie, maar moet ook worden gezien in de context van het sociale, regionale en milieubeleid. Het is een onderdeel van een globaal beleid dat al deze aspecten omvat.

- a) Zonder voldoende voedsel is de mens niet vrij. Het belang van de voedselvoorziening vereist een op zichzelf staand beleid voor de landbouw. Dit beleid moet de basisvoorziening van Europa met eigen landbouwprodukten kunnen waarborgen. Gezien de betekenis van het aldus tot stand gekomen algemeen beleid voor de arbeids- en levensomstandigheden op het platteland en voor de voedselproductie zelf leggen de liberalen evenwel de nadruk op het verband tussen dit aspect van het beleid en de andere beleidsvormen, met name het sociale-, regionale- en milieubeleid.
 - b) Op lange termijn kan de voorziening van een grote verscheidenheid van landbouwprodukten van goede kwaliteit tegen redelijke prijzen slechts worden gewaarborgd als de arbeids- en levensomstandigheden in de landbouwsector geleidelijk beter worden. Derhalve is het structuurbeleid een essentieel onderdeel in de globale strategie van het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Het moet de landbouwers helpen bij de modernisering van hun bedrijven ten einde hun produktiviteit en concurrentievermogen te verbeteren. Ook andere beleidsvormen kunnen bijdragen tot het welzijn van de landbouwers in de Europese Gemeenschap. Zo moet het regionale beleid bij voorbeeld ten doel hebben werkgelegenheid te scheppen, en het sociale beleid worden aangewend om armoede op te heffen, overgang naar een ander beroep te vergemakkelijken en nieuwe werkgelegenheid te scheppen voor hen die de landbouwsector verlaten.
 - c) De Europese liberalen zijn van oordeel dat een oordeelkundig en aangepast gebruik van deze beleidsinstrumenten de landbouwers moet helpen voortbestaan ook in minder moderne bedrijven — hetgeen ook een vorm van plattelandsbescherming is. Bevordering van toerisme en andere activiteiten die op het platteland mogelijk zijn, moeten deel uitmaken van een programma waardoor de landbouwers en andere bewoners van het platteland in staat worden gesteld in hun eigen omgeving in hun levensonderhoud te voorzien. Het beleid dient eveneens rekening te houden met de noodzaak om uit hoofde van milieufactoren in sommige gebieden bepaalde landbouwtypes te handhaven.
2. De liberalen verkiezen een geïntegreerd gemeenschappelijk landbouwbeleid boven nationale beleidsvormen. Zij zien een dergelijk beleid als een essentieel element van de toekomstige Europese Unie. De goede werking van een dergelijk beleid wordt op doorslaggevende wijze bepaald door economische en monetaire stabiliteit.
- a) Een goed geïntegreerd gemeenschappelijk landbouwbeleid is de beste manier om de voedselvoorziening in West-Europa te beveiligen. Deze integratie moet heel wat meer zijn dan alleen een combinatie van de nationale landbouwconomieën. Zij zal onvermijdelijk leiden tot toenemende specialisatie in de Gemeenschap.
 - b) De werking van dit beleid wordt bepaald door economische en monetaire stabiliteit. Gebrek aan coördinatie op deze gebieden tast de grondvesten van het gemeenschappelijk landbouwbeleid aan. Valutaschommelingen en zwevende wisselkoersen,

die instabiliteit van en disharmonie tussen nationale economische beleidsvormen in Europa weerspiegelen, hebben het landbouwbeleid genoodzaakt zelf, ter handhaving van het beginsel van de markteenheden en de gemeenschappelijke vaststelling van de prijzen, gemeenschappelijke oplossingen aan te dragen.

- c) Het ontbreken van een Europees monetair beleid heeft genoopt tot de ontwikkeling van het systeem van monetaire compenserende bedragen voor grensoverschrijdende handel in landbouwprodukten. De Europese liberalen geven toe dat dit systeem noodzakelijk is zolang de wisselkoersschommelingen tussen de nationale valuta's voortduren, maar dringen erop aan dat deze uitkeringen geleidelijk verdwijnen zodat de landbouw langzamerhand kan worden aangepast aan de wisselende economische structuren. Toch gaat op lange termijn het huidige systeem van monetaire compenserende bedragen ver buiten het verantwoordelijkheidsgebied van het landbouwbeleid. Het wordt aangewend als een soort herverdeling van de middelen tussen de lid-staten, en kan beter in het kader van het economisch en monetair beleid worden behandeld. Daardoor zou het landbouwbeleid zich helemaal kunnen wijden aan de landbouw- en voedselvraagstukken.
3. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid moet voordelig zijn voor zowel consumenten als landbouwers, zonder onnodige lasten voor de Europese belastingbetaler. Het dient een middel te zijn om de produktiviteit en het concurrentievermogen van de Europese landbouw te stimuleren door modernisering van de bedrijven.
- a) Het landbouw- en voedselbeleid dient te beogen dat de landbouwers tegen redelijke prijzen aan de consumenten voedsel kunnen leveren. Het moet de dispariteit opheffen tussen de inkomens in de landbouwsector en de inkomens in andere industrieën. De Europese liberalen verwerpen de idee dat de werkelijke belangen van producenten en consumenten tegenstrijdig zijn.
 - b) Hoofddoel van het landbouwprijsbeleid is betrouwbare voedselvoorziening tegen redelijke prijzen. De Europese liberalen zijn van oordeel dat dit beleid soepel moet worden gehanteerd zodat dit doel kan worden bereikt met minimumkosten voor consument en belastingbetaler. De steunverlening moet in die mate worden geregeld, dat zij individuele en coöperatieve doeltreffendheid bij de afzet in de hand werkt.
 - c) Betrouwbare voedselvoorziening hangt ten dele af van een verstandige voorraadvorming. De Europese liberalen steunen het denkbeeld van geplande opslag van basisvoedselprodukten, zo mogelijk in internationaal verband gecoördineerd. Deze voorraden zullen beveiliging van de voedselvoorziening verbeteren en de Gemeenschap de mogelijkheid bieden naar verantwoordelijkheid inzake voedselhulp aan andere landen na te komen.
 - d) De Europese liberalen beseffen ten volle het verschil tussen beheerste voedselopslag en structurele overschotten in specifieke sectoren van de landbouw. Dergelijke overschotten moeten worden gereduceerd door maatregelen die het evenwicht tussen vraag en aanbod bevorderen. Een tijdelijke participatie van de producent in de kosten in deze sectoren is noodzakelijk totdat het marktevenwicht is hersteld.
 - e) De harmonisatie van de kwaliteitsnormen voor voedingsmiddelen mag niet verder gaan dan bescherming van de consument en de verzekering van soepele en billijke afzetvoorwaarden in de Gemeenschap.

4. De basisprincipes van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn juist. Het landbouwbeleid heeft stabiliteit kunnen brengen in de landbouwconomie en heeft de inflatoire gevolgen van scherpe stijgingen van de voedselprijzen kunnen voorkomen. De toepassing van deze principes op landbouwvraagstukken vraagt echter om verbetering. In het bijzonder is krachtiger actie nodig om blijvende structurele overschotten op te heffen.
- a) De liberalen wensen de principes van het gemeenschappelijk landbouwbeleid te handhaven. Zij zijn van oordeel dat de dynamische landbouwers die moderne methoden gebruiken van hun afzet moeten kunnen leven. Het prijspeil van de steunprijzen moet hoog genoeg liggen om de verwezenlijking van dit doel mogelijk te maken waarbij ook de wet van vraag en aanbod niet mag worden veronachtzaamd. De overige basisprincipes van het beleid — vrije handel tussen alle lid-staten, voorkeur aan de produkten van de Gemeenschap op de gemeenschappelijke markt en gemeenschappelijke financiering van de beleidskosten — zijn allemaal noodzakelijk voor een doeltreffende werking van de gemeenschappelijke markt.
 - b) Het prijsbeleid is van grote betekenis voor het inkomen van de landbouwers, maar ook voor de omvang van de zelfvoorziening en een ruim aanbod van kwaliteitsprodukten. Het huidige systeem is te strak en heeft dan ook geleid tot overschotten en stijgende uitgaven. Het moet worden versoepeld door een procedure van prijswijzigingen op korte termijn. Het stelsel van een verplichte interventie moet worden versoepeld, vooral als dat nodig is om structurele overschotten te vermijden.
 - c) Stabiliteit in de voedselvoorziening is ook ten dele afhankelijk van doeltreffende opslag. De Europese liberalen steunen het denkbeeld van geplande opslag van basisvoedselprodukten, zo mogelijk in internationaal verband gecoördineerd. Deze voorraden zullen de beveiliging van de voedselvoorziening verbeteren en de Gemeenschap in staat stellen haar verantwoordelijkheden inzake voedselhulp aan andere landen na te komen.
5. Het landbouwbeleid moet in dier voege worden ontwikkeld dat daaruit de verantwoordelijkheid blijkt voor de voedselvoorziening en -productie in de overige wereld. Ondoordachte wijzigingen in het beleid van een land of groep van landen kunnen de stabiliteit van de landbouw in een uitgestrekt gebied in gevaar brengen. De Europese liberalen zijn van oordeel dat de abrupte fluctuaties die voor sommige wereldmarkten in de laatste jaren typerend waren, moeten worden vermeden.
- a) De EEG draagt als belangrijk voedselproducent een mondiale verantwoordelijkheid inzake de beveiliging en verbetering van de voedselvoorziening in de wereld. Internationale handelsovereenkomsten kunnen in dit verband een belangrijke rol spelen en de Europese liberalen geven hun volledige steun aan de huidige onderhandelingen met het oog op nieuwe multilaterale handelsovereenkomsten. Bilaterale overeenkomsten op lange termijn tussen de EEG en derde landen kunnen eveneens tot deze stabilisering bijdragen. De Europese liberalen verwerpen het denkbeeld dat het handelsverkeer in landbouwprodukten moet worden gericht op voordelen op korte termijn, zonder aandacht voor de doelstellingen op lange termijn.
 - b) Een andere belangrijke taak van het landbouwbeleid in internationaal verband is beschikbaarstelling van voedsel ingeval van hongersnood elders in de wereld. Afgezien van dergelijke incidentele crises, zijn de liberalen van oordeel dat voedselsituatie in minder ontwikkelde landen het best kan worden verbeterd door met langlopende programma's voor technische bijstand en opleiding, en door de geleidelijke opening van de wereldmarkten voor de produkten van deze landen.
6. Terwijl de overige gebieden van de voedselproductie ressorteren onder het huidige gemeenschappelijke landbouwbeleid, stelt de visserijsector de Gemeenschap voor nieuwe en andere moeilijkheden en opgaven. Een ononderbroken en veilige voorziening met vis is afhankelijk van de instandhouding en het beheer van de visstand. Derhalve is een gemeenschappelijk visserijbeleid nodig ter bescherming en vermeerdering in het kader van de natuurlijke zeerijkdommen, inclusief maatregelen tegen verontreiniging.
- a) Visserij is van oudsher een vorm van jacht, en op die basis hebben de vissers in ruime mate bijgedragen tot onze voedselvoorziening. Achteruitgang van de visstand — sommige soorten dreigen uit te sterven — en verbetering van visserijtechnieken hebben een herziening van het denkbeeld inzake de zee als bron van voedselvoorziening noodzakelijk gemaakt. De rijkdommen van de zee moeten een aanzienlijk en wellicht toenemend percentage van onze voedselvoorziening blijven, vooral op grond van hun bijdrage aan eiwitstoffen in ons dieet. Vissen verplaatsen zich zonder aandacht voor door mensen getrokken grenzen en daarom is een gemeenschappelijk beleid dringend geboden.
 - b) De visserij speelt een essentiële rol in vele kustgebieden van de Gemeenschap ofschoon de wijze van vissen grote verschillen vertoont. Het gemeenschappelijk visserijbeleid moet met de behoeften van deze gebieden rekening houden en dient zo nodig haar voorschriften ter zake hieraan aan te passen. Waar traditionele visserijgronden ten gevolge van wijzigingen in de internationale visserijregelingen teloor zijn gegaan, moet de Gemeenschap bijzondere steunmaatregelen treffen.
 - c) Het gemeenschappelijk visserijbeleid moet de volgende punten omvatten :
 - uitbreiding van het onderzoek inzake visserij,
 - toezicht op de stand van alle bedreigde soorten,
 - ontwikkeling van nieuwe methodes met het oog op de vermeerdering van de visstand,
 - vastlegging van gebieden met een visverbod voor bepaalde soorten, permanent dan wel naar gelang van het jaargetijde,
 - beperking en op vergunning stellen van vissersboten en trawlers van derde landen voor visserij in de wateren van de Gemeenschap.
 - d) De Gemeenschap dient bevoegd te zijn voor het sluiten van overeenkomsten betreffende de toegang van derde landen tot communautaire wateren. In deze overeenkomsten, die uitsluitend op basis van wederkerigheid mogen worden gesloten, moet rekening worden gehouden met de instandhouding van de visstand.
 - e) Maatregelen tegen verontreiniging door schadelijke chemicaliën en olie dienen krachtig te worden toegepast, en de hiervoor noodzakelijke verdragen moeten afgesloten worden.
 - f) De Gemeenschap behoort de nodige middelen te krijgen voor een toezicht op dit beleid op communautair niveau.

D. EUROPA EN DE WERELD

XIII. Buitenlands beleid en defensiebeleid

1. De Europese Unie heeft een gemeenschappelijk buitenlands beleid nodig. Als een deel van Europa, dat een tijd lang slechts object van wereldpolitiek was, moet het weer een actieve rol gaan spelen. De dringende vraagstukken van deze tijd kunnen alleen in nauwe samenwerking met andere landen worden opgelost. Wij willen Europa niet verenigen om anderen te domineren, maar om een reële bijdrage tot vrede en veiligheid te kunnen leveren.

- a) In dit tijdperk van machtspolitiek kan geen enkel Europees land zijn eigen gang gaan; er bestaat een mondiale wisselwerking tussen politieke wil en economische factoren, waaraan niemand van ons zich kan onttrekken. Wij moeten met één stem in en tot de wereld spreken. Wij willen het buitenlands beleid van Europa harmoniseren, niet om te domineren, maar om een reële bijdrage tot vrede en veiligheid te kunnen leveren.
 - b) De praktijk leert — men denke bij voorbeeld aan de oliecrisis en de ongewisse grondstoffenvoorziening — dat solidariteit onontbeerlijk is.
 - c) De betekenis van de rol die de Europese Unie in de wereldpolitiek kan spelen, is veel groter dan de optelsom van de invloed van de onderscheiden landen. Wij beseffen dat bij velen buiten de Gemeenschap de hoop leeft dat Europa ooit die rol zal spelen; het zal evenwel tijd en geduld vergen om die eenheid in het buitenlands beleid tot stand te brengen.
- 2. Een liberaal buitenlands beleid moet zijn gegrondvest op de idealen van solidariteit en eerbiediging van het recht. Europa moet in de gehele wereld opkomen voor het behoud van de vrede, de eerbiediging van de mensenrechten, de beginselen van vrijheid, democratie en zelfbeschikking en het recht van alle mensen op persoonlijke vrijheid, sociale gerechtigheid en gelijke kansen.**
- a) De Europese Gemeenschap heeft reeds een dusdanige invloed gehad op het buitenlands beleid en het veiligheidsbeleid, dat een gewapend conflict tussen de lid-staten thans ondenkbaar is geworden.
 - b) Gezien de aard en structuur, alsmede de geografische ligging van de lid-staten, is het uitgesloten dat de Europese Unie in haar politieke betrekkingen met de rest van de wereld als aggressor of onruststoker zou optreden. Derhalve kan de Europese Unie een uitzonderlijke bijdrage leveren tot de vrede en stabiliteit in de wereld.
 - c) In weerwil van de door alle ondertekenende landen van het Handvest van de VN aangegeven verplichtingen blijven helaas nog velen van alle grondrechten en burgerrechten verstoken. De liberalen zullen nooit hun

verbintenis verloochenen deze rechten en vrijheden in de gehele wereld te beschermen. Zij zullen alle pogingen steunen om meer begrip en verdraagzaamheid te wekken, vooral wat betreft het vrije verkeer van mensen, informatie en ideeën over de grenzen heen. Helaas leven wij ook in een wereld waar — alle handvesten ten spijt — veel volkeren nog steeds geen democratisch regeringsbestel hebben. Wij betreuren dit ten zeerste, maar de Gemeenschap mag ook in haar buitenlands beleid haar principes niet verzaken. De liberalen en democraten zullen steeds en overal voor deze beginselen opkomen.

- d) Een gemeenschappelijk buitenlands beleid moet worden ontwikkeld op communautaire basis, ongeacht het feit of de behandelde vraagstukken al dan niet geheel of gedeeltelijk onder de Verdragen vallen. De bestaande samenwerking tussen de ministers van Buitenlandse Zaken moet worden voortgezet en uitgebreid. Geleidelijk dienen bij derde landen en internationale organisaties gezamenlijke vertegenwoordigingen van de Europese Unie te worden opgezet.
- 3. De Europese Unie moet de prioriteiten van haar buitenlands beleid op realistische wijze vaststellen. De samenwerking binnen het Atlantisch Bondgenootschap, de ontspanning tussen Oost- en West-Europa en de Noord-Zuid-dialogo dienen hierbij voorop te staan. De Europese Unie moet een politiek van goede nabuurschap voeren jegens de aangrenzende gebieden. Zij dient de samenwerking uit te breiden tot de Westerse landen die niet zijn aangesloten. In dit verband dient speciale aandacht te worden besteed aan de samenwerking met de landen in het Middellandse-Zeegebied en het Midden-Oosten.**
- a) De geografische ligging van Europa en de historische achtergrond van de lid-staten zijn bepalend voor zijn buitenlands beleid. Het Atlantisch Bondgenootschap is van fundamentele betekenis voor onze vrijheid en onafhankelijkheid. Alleen een vrij en onafhankelijk Europa kan een bijdrage leveren tot vrede en welvaart in de rest van de wereld.
 - b) De betrekkingen met de Oosteuropese landen gaan de Europese Unie meer dan wie ook ter harte. Onze historische achtergrond biedt de mogelijkheid tot nauwere menselijke contacten, grotere economische samenwerking en betere politieke betrekkingen. Dit geldt ook voor de betrekkingen tussen geïndustrialiseerde landen en ontwikkelingslanden, alsmede voor de landen in het Middellandse-Zeegebied en het Midden-Oosten.
 - c) Betrekkingen met andere Westeuropese landen zijn belangrijk en moeten worden verbeterd niet alleen via de bestaande Europese organisaties en internationale organen, maar ook door middel van rechtstreekse contacten op het gebied van buitenlandse zaken.

4. **Buitenlands beleid, veiligheid en defensiebeleid zijn nauw met elkaar verweven en moeten worden gecoördineerd met het oog op het behoud van de vrede. Onze samenleving kan zich slechts in vrijheid ontwikkelen indien zij is gevrijwaard tegen agressie en bedreiging met agressie. Derhalve dient de Europese Unie met dit veiligheidsaspect rekening te houden, een samenhangend beleid ter zake te ontwikkelen en de nodige maatregelen voor een doeltreffend optreden te nemen. Vrede is evenwel meer dan het vermijden van oorlog. Daarom dient de Europese Unie te werken aan de totstandkoming van een sfeer van wederzijds vertrouwen en samenwerking in Europa waardoor gewapende conflicten worden uitgesloten. De Europese Unie, die als zodanig een vredelievende instelling is, moet medewerken tot versterking van de Atlantische Alliantie en aan haar eigen positie binnen dit bondgenootschap.**
- a) Europa mag bij zijn buitenlands beleid zijn verantwoordelijkheid voor zijn eigen veiligheid niet onderschatten en moet niet schromen een gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid uit te stippelen en ten uitvoer te leggen. Alleen dan kan Europa optreden als een bemiddelende en bindende kracht in een wereld van politieke en militaire machtsblokken.
- b) Wat de Europese Unie, de Verenigde Staten en Canada verbindt, is een sterke gerichtheid op de instandhouding van de democratie, de eerbiediging van de mensenrechten en de vrede in de wereld. Zij hebben gemeenschappelijke belangen voor wat betreft de buitenlandse handel, monetaire aangelegenheden en een economisch wereldbestel dat een grotere stabiliteit en rechtvaardigheid waarborgt. Daarom onderhouden wij speciale betrekkingen met de Verenigde Staten en Canada. In dit verband moet de Europese Unie ernaar streven het veiligheidsbeleid van de lid-staten binnen het Atlantisch Bondgenootschap op alle mogelijke gebieden te coördineren.
- c) De Europese integratie, die ook op industrieel, wetenschappelijk en politiek gebied steeds meer voortschrijdt, leidt tot nieuwe bondgenootschappelijke verhoudingen en een grotere gelijkgerichtheid binnen het Atlantisch Bondgenootschap.
5. **De Europese Unie kan en moet een belangrijke rol spelen in het moeizame maar noodzakelijke proces van ontspanning tussen Oost en West, met name in Europa. Grotere samenwerking, intensivering van de contacten en meer uitwisseling tussen landen en personen in geheel Europa zijn onontbeerlijk voor vrede en stabiliteit. In dit verband dient krachtiger te worden aangedrongen op de naleving van alle in de Slotakte van Helsinki aangegane verplichtingen. In het licht hiervan dient de Europese Unie bepaalde initiatieven goed te keuren inzake ontwapening, vermindering van en controle op de bewapening, evenwichtige vermindering van de strijdkrachten. De Europese Unie moet daarom voortdurend ijveren voor de verwijdering van de hinderpalen voor het vrije verkeer van personen, informatie en ideeën.**
- Het streven naar ontspanning vormt een belangrijk onderdeel van het buitenlands beleid van de Gemeenschap als zodanig. Het welslagen van dit beleid dient te worden beoordeeld aan de hand van de vooruitgang die wordt geboekt bij de daadwerkelijke opheffing van de grenzen en de wederzijdse vermindering van het huidige niveau van de militaire confrontatie in Europa. Bovendien is op grond van de Verdragen van Rome een gezamenlijk
- optreden geboden ten aanzien van economische vraagstukken. Op basis van een gemeenschappelijk standpunt inzake vraagstukken betreffende het veiligheidsbeleid en het buitenlandse beleid moet worden gestreefd naar intensivering van de contacten met de Sovjetunie en de Oosteuropese landen.
6. **De Europese Unie moet voortdurend streven naar de bevordering van een vreedzame ontwikkeling in de landen in het Middellandse-Zeegebied en het Midden-Oosten, om aldus bij te dragen tot het wegnemen van de oorzaken van de chronische spanning en tot verbetering van de politieke, economische en sociale toestand in dit gebied.**
- a) Wegens de geografische en historische banden met het Middellandse-Zeegebied heeft de Europese Unie een natuurlijk belang bij de politieke en economische ontwikkeling van dit gebied. De vrede en stabiliteit in het Midden-Oosten zullen ten dele afhangen van de mate waarin een economische samenwerking tussen Europa en dit gebied tot stand komt.
- b) Een verdeling van dit gebied in twee belangensferen van de beide supermogendheden bergt het gevaar van nieuwe conflicten in zich. Door een nauwe economische samenwerking met Europa kunnen de traditionele tegenstellingen in dit gebied gemakkelijker worden overwonnen.
7. **Een uitbreiding van de Gemeenschap moet bovenal als een politiek vraagstuk worden gezien. Alle vrije en democratische landen in Europa moeten desgewenst tot de Unie kunnen toetreden, mits zij aan de verplichtingen van het lidmaatschap voldoen, in het bijzonder door het organiseren van vrije en representatieve verkiezingen voor het Europese Parlement. De uitbreiding mag geen afbreuk doen aan de blijvende samenhang en de doeltreffende werking van de Europese Unie. Een hechte eenheid is de beste waarborg voor uitbreiding.**
- Bijzondere maatregelen zijn nodig om het hoofd te bieden aan de economische moeilijkheden die eventueel bij een uitbreiding van de Gemeenschap kunnen rijzen. De liberalen en democraten verwelkomen de Griekse, Portugese en Spaanse verzoeken om toetreding tot de Europese Gemeenschap. Zij wensen dat deze drie landen zo spoedig mogelijk volwaardig lid van de Gemeenschap zullen worden en dat de onderhandelingen hiertoe met voortvarendheid zullen worden afgesloten.
8. **De Europese Gemeenschap zal niets onverlet laten om bij de Verenigde Naties te bewerkstelligen dat deze organisatie haar doelstellingen inzake veiligheid en sociale gerechtigheid in de wereld op doeltreffende wijze nastreeft. Om deze reden zijn wij eveneens voorstander van de benoeming van een hoge commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten.**
- De Verenigde Naties hebben reeds bewezen een bijzonder waardevol orgaan te zijn als forum waar alle regeringen elkaar kunnen ontmoeten, en aldus een doeltreffende bijdrage te kunnen leveren voor de totstandkoming en instandhouding van wettelijkheid en rechtsorde in de wereld. De liberalen en democraten hechten een groot belang aan de rol van de Verenigde Naties als behoeder van de vrede en verdediger van de fundamentele mensenrechten in de gehele wereld. De Verenigde Naties kunnen de slachtoffers van discriminatie en verdrukking actief steunen en bijdragen tot een nieuwe internationale economische orde. Daar-

om willen de liberalen en democraten de rol van de VN versterken en ervoor zorgen dat zij over de nodige middelen beschikken om deze doelstellingen te bereiken. Dit kan gebeuren door de verbetering van de bestaande structuren en door een efficiënter werking van deze organisatie en haar talrijke organen.

XIV. Beleid inzake samenwerking en ontwikkeling

1. De Liberale en Democratische Partijen beseffen hun plicht bij te dragen tot de ontwikkeling van de derde wereld. Dit is een vereiste voor het aanknopen van betere betrekkingen met landen over de hele wereld en om te voorkomen dat de contrasten tussen Noord en Zuid steeds scherper worden. Er moet een nieuwe economische orde worden geschapen waarin allen dezelfde kansen krijgen.

- a) Wij zijn ervan overtuigd dat een nieuwe en rechtvaardiger economische wereldorde de ontwikkelingslanden een betere kans zal bieden om de levensstandaard van hun volken te doen stijgen. Het is onduidelijk dat in de moderne wereld zoveel mensen in deerniswekkende omstandigheden en armoede leven. Wij zijn de mening toegedaan dat het een van de meest fundamentele rechten van de mens is, fatsoenlijk te kunnen leven en zich als individu te kunnen ontwikkelen. Vrijheid is een nietszeggend beginsel indien zij niet door alle mannen en vrouwen kan worden verworven. Ons beleid is erop gericht bij te dragen tot het uitschakelen van de armoede en een wereld te scheppen waarin de vrijheid werkelijkheid wordt voor iedere individu. Positieve hulp tot het wegwerken van de armoede moet derhalve een van de hoofddoelstellingen van de Noord-Zuiddialoog worden.
- b) Vele Westeuropese industrielanden, maar vooral die van de Europese Gemeenschap, zijn de laatste jaren gaan beseffen hoezeer zij afhankelijk zijn van landen met een niet zo sterk ontwikkelde economie en een lage levensstandaard. Dit besef is echter niet zeer diep doorgedrongen tot alle lid-staten van de Europese Gemeenschap, ondanks de economische crisis die een schril licht heeft laten vallen op de zwakte van de geïndustrialiseerde landen.
- c) De kwetsbaarheid van de Europese Gemeenschap kwam ook duidelijk aan het licht door de energiecrisis en in mindere mate door het gebrek aan verscheidene grondstoffen. Zonder energie en grondstoffen kan onze industriële groei niet blijven duren en komt ons welzijn in het gedrang. De beveiliging van de invoer van grondstoffen is een van de verdere doelstellingen van de Noord-Zuiddialoog.
- d) De grondstoffenproducerende landen moeten kopers kunnen vinden om van hun natuurlijke hulpbronnen te kunnen profiteren. Derhalve moeten zij kunnen rekenen op een behoorlijk inkomen uit hun grondstoffen.
- e) Bijgevolg moeten tussen de geïndustrialiseerde en de ontwikkelingslanden nieuwe betrekkingen tot stand komen die niet meer gekenmerkt mogen zijn door een gevoel van overheersing maar integendeel gericht zijn op internationale samenwerking op basis van wederzijdse afhankelijkheid en op de noodzaak de bestaande hulpbronnen - in het bijzonder aardolie en aardgas - alsmede de grondstoffen op doeltreffender wijze te gebruiken.

2. De Europese Gemeenschap moet zich ten doel stellen de achtergebleven landen economisch te helpen door het verlenen van passende ontwikkelingssteun. Zij moet erop toezien dat de Gemeenschap en haar lid-staten te zamen per 1983 aan de ontwikkelingslanden officiële steun verlenen die ten minste 0,7 % van het bruto nationaal product bedraagt. De Liberale en Democratische Partijen zijn van oordeel dat het zelfs nog belangrijker is de ontwikkelingslanden te helpen bij het scheppen van meer werkgelegenheid en van grotere handelsmogelijkheden. De markteconomische vormen van de internationale handel zijn een essentiële factor van doeltreffende hulp via de handel.

- a) De erkenning van het beginsel van de vrije markteconomie sluit geenszins de invoering uit van een systeem dat de producenten van grondstoffen en basisproducten een behoorlijk inkomen garandeert. Wij moeten er vooral naar streven sterke prijsstommelingen te voorkomen die de economie van de ontwikkelingslanden dreigen te ontwrichten.
- b) De Europese Gemeenschap heeft reeds blijk gegeven van haar bereidheid bepaalde fabricage werkzaamheden in de ontwikkelingslanden te laten verrichten (Overeenkomst van Lomé) ten einde de levensstandaard in die landen te helpen verhogen. Er moet meer aandacht worden besteed aan de uitvoering van deze overeenkomsten maar tevens is het blijkbaar nodig deze tot andere landen uit te breiden. De lid-staten dienen ernaar te streven de doeleinden te bereiken die de Verenigde Naties in verband met de door de industrielanden te verlenen ontwikkelingssteun hebben vooropgesteld.
- c) Grotere koopkracht in de ontwikkelingslanden zal de vraag naar goederen uit de Europese industrie doen toenemen. De werkgelegenheid in de lid-staten zal veeleer aangroeien dan afnemen indien men het beter eens kan worden over de soorten goederen die de industriële en de ontwikkelingslanden moeten produceren. Wij steunen de oproep van de UNIDO om voortdurend overleg te plegen met het oog op de herverdeling van de wereldindustrie.

3. De economische voortuitgang in de ontwikkelingslanden kan worden bevorderd door de juiste soort investeringen van privékapitaal. De Liberale en Democratische Partijen wensen dergelijke privé-investeringen aan te moedigen maar zijn van mening dat er passende waarborgen moeten worden gegeven zowel voor investeerder als voor de begunstigde.

- a) Aangezien de Liberale en Democratische Partijen bouwen op de beginselen van de sociaal aangepaste markteconomie, menen zij dat het privékapitaal een belangrijke rol kan spelen in de verbetering van de levensvoorwaarden van de behoeftige bevolking in de ontwikkelingslanden.
- b) In sommige landen van de derde wereld, die bepaalde grondstoffen bezitten, vestigen zich steeds meer industriebedrijven die op een hoger technologisch niveau werken. Een eerste stap in die richting deden de olieproducerende landen die trachten hun eigen aardolie in raffinaderijen en petrochemische bedrijven te verwerken. De landen van de Gemeenschap zullen rekening moeten houden met dit feit omdat het de Gemeenschap ertoe noopt haar commercieel en industriebeleid opnieuw te doordenken.

- c) De Liberale en Democratische Partijen wensen dat de verspreiding van de overgangstechnologie in de ontwikkelingslanden zoveel mogelijk wordt aangemoedigd. Deze technologie is goedkoop en kan in vele verschillende punten van een land worden aangewend. Voorts schept zij de werkgelegenheid waaraan de ontwikkelingslanden dringend behoefte hebben.
- d) Wij steunen het initiatief van de Wereldbank en soortgelijke organisaties tot aanmoediging van kleine particuliere en gemeenschappelijke bedrijven in de ontwikkelingslanden. De kapitaalstroom naar deze kleine bedrijven moet aanzwellen, met passende garanties voor investeerder en ontvanger. Wij verzoeken om de opstelling van een gedragscode ter regeling van de activiteiten van in ontwikkelingslanden werkzame multinationale ondernemingen en steunen het streven van de UNCTAD naar het tot stand brengen van deze code.
- 4. De Liberale en Democratische Partijen verklaren dat, ofschoon het bestaan van een democratie van het Westerse type in ontwikkelingslanden kan noch mag worden gebruikt als een criterium wanneer de Europese Gemeenschap besluiten neemt inzake het verlenen van steun, deze steun niet mag worden verleend aan regimes die de menselijke rechten voortdurend en op grove wijze schenden. Toch moet er nauwkeurig op worden toegezien dat de steun aan de gehele bevolking en niet enkel aan een bevoorrechte groep ten goede komt. Dit kan het best worden bereikt door een zorgvuldig afwegen van het voor steun in aanmerking komende soort project.**
- a) De in de Europese Gemeenschap bestaande democratie is het resultaat van een zeer langdurig en geleidelijk politiek proces, doch werkelijk democratische landen vormen nog steeds een minderheid in de wereld. Over het al dan niet verlenen van ontwikkelingshulp mag daarom niet worden besloten op grond van ideologische overwegingen of van de regeringsvorm in de derde wereld. Toch hebben alle ondertekenaars van de Verklaring van de Verenigde Naties over de Rechten van de Mens de verbintenis aangegaan de fundamentele rechten van hun volken te eerbiedigen. Derhalve moet de Europese Gemeenschap ervan afzien ontwikkelingssteun te verlenen aan regimes die de rechten van de mens op schandelijke wijze schenden.
- b) Wij moeten er zeker van zijn dat onze ontwikkelingshulp werkelijk ten goede komt aan de behoeftige bevolking en niet alleen aan een bevoorrechte groep die tracht de voordelen van de ontwikkelingssteun voor zich te behouden. Daarom moet de Europese Gemeenschap een ontwikkelingsbeleid uitstippelen dat erop gericht is de levensstandaard van de hele bevolking te verhogen. Dit kan het best door zorgvuldig uitgekozen acties worden bereikt.
- c) Het valt te betreuren dat een deel van de verleende steun wordt gebruikt voor de aankoop van grote hoeveelheden praktisch nutteloze wapens of voor kostbare prestigeprojecten waarom de leiders van de ontwikkelingslanden dringend verzoeken, zij het dan ten nadele van het grootste deel van de bevolking. De onderdrukking van elke vorm van oppositie tegen corrupte regimes belet elke kritiek op deze uitgaven die de bevolking nog meer berooid maken.
- d) Om inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van de ontwikkelingslanden te voorkomen, moet bij het verlenen van steun grote omzichtigheid worden betracht. Een oordeelkundige schifting van de voor steun in aanmerking komende projecten kan ten slotte de weg wijzen naar echte deelneming door de bevolking van de ontwikkelingslanden aan de politiek en het bestuur van hun land.
- e) De ontwikkelingshulp moet in de eerste plaats aan de meest behoeftige landen worden verstrekt. Het is bijzonder belangrijk ervoor te zorgen dat het beschikbare potentieel — aan arbeidskrachten en materiaal — zo doeltreffend mogelijk wordt gebruikt. De armste landen zullen nooit hun eigen mogelijkheden gaan beseffen indien zij niets meer zijn dan ontvangers van liefdevolle gaven.
- 5. De ontwikkelingslanden die geen grondstoffen of basisproducten bezitten, hebben meer dan andere behoefte aan steun ter bevordering van activiteiten die hun bevolking een behoorlijk bestaan kunnen garanderen. De Liberale en Democratische Partijen zijn van mening dat financiële en andere steun moet worden verleend aan ontwikkelingslanden op basis van de meest doeltreffende criteria. Al het mogelijke moet worden gedaan om te voorkomen dat de schuldenlast van de armste landen wordt verzwwaard.**
- a) Om hun financiële problemen op te lossen, nemen de ontwikkelingslanden vaak hun toevlucht tot leningen. Sedert enkele jaren zijn de olieproducerende landen door hun aanzienlijke overschotten in staat enorme bedragen ter beschikking van de meest behoeftige landen te stellen. Dit zou echter kunnen leiden tot verstoring van de werelddeviezenmarkt. Uiteindelijk zou het kunnen gebeuren dat zelfs door speciale financiële hulp een ernstige financiële crisis niet meer kan worden ontgaan. Renteloze leningen zoals die van de International Development Association (IDA) zijn geen echte oplossing. De armste landen zullen niet bij machte zijn de voortdurend stijgende prijzen van energie, basisproducten en eindproducten te betalen. De kloof tussen hen en zowel de grondstofproducerende als de geïndustrialiseerde landen zal steeds wijder worden.
- b) De afhankelijkheid van buitenlandse financiële steun plaatst de armste ontwikkelingslanden in een positie van ondergeschiktheid die vruchtbare samenwerking niet in de hand werkt. Deze situatie kan slechts leiden tot groeiend extremisme dat de politieke ontwikkeling tot democratisch bewustzijn in de weg staat. Zij dreigt een zware last te worden voor de solidariteit die overal ter wereld nodig is en bovendien van het allergrootste belang is indien wij het hoofd moeten bieden aan de ernstige economische, sociale en politieke moeilijkheden waarmee de wereld tegen het eind van de twintigste eeuw vermoedelijk zal worden geconfronteerd en die tot uitgebreide conflicten zouden kunnen leiden.
- c) De oplossing van de financiële vraagstukken die de armste ontwikkelingslanden zullen kennen, vereist de politieke en economische steun van alle economisch en financieel sterkere naties; zij moeten gemeenschappelijke maatregelen treffen om de armste landen te helpen bij het bestrijden van hun permanente financiële moeilijkheden.

6. De liberale en democraten zijn voorstander van onderhandelingen over een internationaal grondstoffenbeleid dat de volgende doeleinden nastreeft :
- verminderen van de zeer grote prijsschommelingen van specifieke grondstoffen,
 - stabilisatie van de inkomsten uit de ontwikkelingslanden,
 - garanderen van toereikende grondstoffenvoorraden aan landen, zowel in het Noorden als in het Zuiden, die over weinig grondstoffen beschikken,
 - meer bewerking van grondstoffen in de ontwikkelingslanden als een bijdrage tot betere internationale arbeidsverdeling.
- a) De ervaring van de laatste jaren op het gebied van energie en grondstoffen heeft geleerd dat onverwachte en scherpe prijsstijgingen de wereldhandel ernstig verstoren, met alle gevolgen van dien voor zowel de geïndustrialiseerde als voor de armste ontwikkelingslanden.
- b) De volgende oplossingen zouden voor alle betrokken partijen gunstig zijn :
- grondstoffenovereenkomsten voor passende producten ter vermindering van de prijsschommelingen, zo nodig via een gemeenschappelijk fonds met egalisatiefuncties en
 - op internationaal niveau aanvaarde en beheerde buffervoorraden, ten einde de schommelingen van de prijzen van verbruiksartikelen te beperken.
7. Vele ontwikkelingslanden hebben ernstige problemen met hun voedselvoorziening ingevolge hun bevolkingsaanwas, ontoereikende binnenlandse produktie en dure voedselimport. De Liberale en Democratische Partijen zijn van oordeel dat bij de opstelling van ontwikkelingsprogramma's voorrang moet worden verleend aan kleinere projecten en andere plannen waardoor de voedselbehoeften door verhoging van de binnenlandse voedselproduktie kunnen worden gedekt.
- a) Vele ontwikkelingslanden zouden zware financiële lasten kunnen vermijden indien zij voor hun voedselproduktie een zekere zelfvoorzieningsgraad konden bereiken. Hoewel onvoldoende koopkracht vaak de echte reden van voedselgebrek is, zou de binnenlandse voedselproduktie de basis kunnen zijn van de economische ontwikkeling van de armste landen. Bijzondere aandacht zou kunnen worden besteed aan het aanmoedigen van particuliere landbouwbedrijven en van de veeteelt in gebieden die daarvoor geschikt zijn.
- b) Dank zij hun grote ervaring op landbouwgebied kunnen de industrielanden — vooral die van de Europese Gemeenschap — de ontwikkelingslanden helpen om hun produktie op te voeren. Alle mogelijke materiële en andere hulp moet met dat doel worden verstrekt.
- c) De lid-staten van de Europese Gemeenschap kunnen een deel van hun landbouwoverschotten ter beschikking stellen van de landen die in de grootste nood verkeren. Deze hulp moet ook zo doeltreffend mogelijk worden gebruikt. Vóór deze voorraden worden geleverd, moeten garanties worden verkregen dat de hulp de bevolking ten goede zal komen en niet door de bewindslieden zal worden aangewend om hun macht nog te versterken.
8. De Europese Unie moet een communautair beleid van samenwerking met de ontwikkelingslanden voeren. Ofschoon er geen bezwaren tegen een bilateraal ontwikkelingsbeleid van de lid-staten bestaan — denken wij even aan de speciale betrekkingen die sommige landen reeds onderhouden — dient de voorkeur te worden gegeven aan een communautair ontwikkelingsbeleid.
- a) Het Europeaniseren van de ontwikkelingspolitiek bevordert de idee van een verenigd Europa zowel in als buiten de lid-staten, vooral in de zich ontsluitende landen waar Europa steeds meer als een politieke en economische eenheid wordt beschouwd. De ondertekening van de Overeenkomst van Lomé, samenwerkingsakkoorden met Arabische landen en het daaruit voortvloeiende tastbare succes hebben aangetoond hoe de samenwerking met de ontwikkelingslanden kan worden verbeterd.
- b) Een punt is volgens de liberalen onontbeerlijk : de bevoegdheden van de Europese Gemeenschap ten spoedigste uit te breiden om de samenwerking meer vruchten te doen afwerpen. Deze samenwerking betreft niet enkel projecten van industrielanden afzonderlijk doch ook de samenwerking tussen gebieden en landen in de derde wereld en de Gemeenschap en tevens het beleid van de Gemeenschap ten opzichte van de Verenigde Naties en hun internationale organisaties en conferenties.
- c) In sommige gevallen is het wellicht wenselijk de voorkeur te geven aan bilaterale hulp omwille van de bestaande banden en dit geldt vooral voor het onderwijs. In andere sectoren, vooral in de economische en de sociale, schijnt het evenwel minder gunstig te zijn steunverlening op bilaterale basis te organiseren wegens de mogelijke wrijvingen die de gehele organisatie van de ontwikkelingshulp in gevaar zouden kunnen brengen.

CONCLUSIE

De Europese Liberalen en Democraten verlangen dat de huidige Europese Gemeenschap uitgroeit tot een werkelijke unie van staten en volken. Deze unie moet democratisch zijn en nieuw leven inblazen aan vele tradities waarop wij, Europeanen, met recht trots mogen zijn. Zij moet ons in staat stellen ons economisch en sociaal milieu te ontwikkelen volgens de beginselen van een sociale markteconomie, billijke verdeling van de rijkdom en echte gelijkheid van kansen voor alle mannen en vrouwen. Zij moet Europa in staat stellen ten volle bij te dragen tot de oplossing van de grote wereldproblemen. Ten slotte moet zij openstaan voor alle Europese landen die wensen toe te treden, hun deel van haar verplichtingen op zich willen nemen en haar idealen en aspiraties willen delen.

In ons programma, dat op democratische wijze door ons Congres in november '77 aangenomen werd, hebben wij uiteengezet hoe deze grootse taak kan worden vervuld. Als eerste Europese partijformatie hebben wij een aantal beleidslijnen voorgesteld, die moeten worden gevolgd om deze doeleinden te bereiken.

De aanstaande verkiezingen voor het Europese Parlement vormen een belangrijke mijlpaal in onze bewogen geschiedenis. Voor de eerste maal worden de kiezers van België, Denemarken, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland en het Verenigd Koninkrijk opgeroepen hun politieke rechten als Europese burgers uit te oefenen. Dit is tegelijk een historische gebeurtenis en een grote kans voor de toekomst. Het is van het grootste belang, dat deze kans wordt aangegrepen.

De aanstaande verkiezingen zijn slechts een begin. Achter de verkiezingen zien wij naar de toekomst en naar de vele taken die ons wachten. Een nieuw, uniform kiesstelsel zal moeten worden uitgewerkt dat een rechtvaardige vertegenwoordiging van alle Europese politieke krachten op Europees niveau garandeert. De huidige Europese Gemeenschap moet zich ontwikkelen tot een werkelijke Unie die de belangen van haar burgers kan verdedigen en in hun aller naam kan optreden.

Door een massale opkomst naar de stembus zullen de Europese burgers tonen, dat zij ten volle gebruik maken van hun zojuist verkregen rechten. Door hun stem te geven aan een kandidaat van een der partijen van de Federatie van Europese Liberale en Democratische Partijen zullen zij de invloed versterken van hen, die onze gezamenlijke Europese toekomst willen bouwen op de hechte grondvesten van vrijheid, rechtvaardigheid en menselijkheid.

Copyright by Federation of European Liberal Democrats.
Lay-out : C. Chouffart, P. Hymanslaan 120/43, B 1200 Brussel.
Druk : E.G.I.-JUNGERS, Leuvensesteenweg 435, B 1030 Brussel.

00013319

**ELD
LDE**

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

KONINGINNEGRACHT 57 2514 AE DEN HAAG TELEFOON 070-614121